

VOGELWACHT UDEN E.O.

- Voorzitter** : Jan-Willem Hermans
Broekmorgen 28 - 5401 PK Uden
Tel.: 0413-269804
- Secretaris** : José Escher
Kruisstraat 13 - 5388 CH Nistelrode
Tel.: 0412-650180
- Penningmeester** : Anita van den Acker
Raam 523 - 5403 TM Uden
Tel.: 0413-253151
- Bestuursleden** : Peter van de Braak, Jacques Raats en John Opdam
- Bankrelatie** : ABN-AMRO Uden, rekeningnummer: 60.99.68.254

ñHET BRUUIJSELò - nummer 4 - 2012

- Redactieleden** : Liesbeth Verkaar, Jolanda Rutten, Mignon van den Wittenboer,
Jan-Willem Hermans, John Hermans en Peter Noy.
- Typewerk + correctie:** Tineke Huijs
Plantsoen 30, Heesch
Tel.: 0412-451911
E-mail: tenphuijs@home.nl
- Tonny Vlamings
Vosseweide 8, Veghel
Tel.: 0413-365528
E-mail: pvlamings@kpnmail.nl
- Eindredactie + kopij** : Peter Noy
Eikenwal 186 - 5403 KD Uden
Tel.: 0413-251691
E-mail: pknoy@hetnet.nl
- Drukwerk + omslag** : Graphiset B.V. te Uden.
- Samenstelling** : Graphiset B.V. te Uden.
- Verspreiding** : Lies Schoenmakers (coördinatie), Dorien en Theo Versteegden e.v.a.

ñHET BRUUIJSELò verschijnt 4x per jaar in een oplage van 300 exemplaren (incl. links)

- Clubgebouw** : De Groenhoeve
Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij)
Tel.: 0413-250047
- Website Vogelwacht** : www.vogelwachtuden.nl **E-mail:** info@vogelwachtuden.nl

We zien niet graag dat iemand gedeeltes van dit blad gebruikt, voordat we daar toestemming voor hebben gegeven.
Men dient dan wel het Bruuijsel als bron te vermelden.

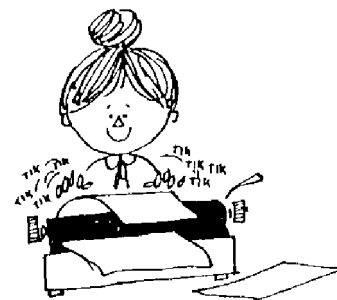
Inhoudsopgave

Colofon.....	Redactie	01
Inhoudsopgave.....	Redactie	02
Mededelingen van de Redactieé	Jolanda Rutten	03
Van de Bestuurstafelé	José Escher	04
Herfstexcursie Terschelling 2012 inleiding	John Hermans	05
Terschelling, zaterdag 6 oktober.....	John Hermans	06
Terschelling, zondag 7 oktober.....	Henk Arnoldussen	08
Terschelling, maandag 8 oktober.....	John Hermans	09
Terschelling, dinsdag 9 oktober.....	Theo Veldpaus	10
Terschelling, woensdag 10 oktober (deel 1).....	John Hermans	11
Terschelling, woensdag 10 oktober (deel 2).....	Conny Koenen	12
Vogelwaarnemingen excursie Terschelling 2012.....	Jan Verhoeven	13
Trektelseizoen najaar 2012 zit er weer op.....	Mignon van den Wittenboer	14
Terugblik op tien jaar Redactie.....	Jolanda Rutten	16
Vogelwacht Uden is op zoek naar een Redactiemedewerker.....	Peter Noy	17
In gesprek meté ôTheo Vosô.....	Liesbeth Verkaar	18
Excursie naar ôDe Banenôin Nederweert.....	Marga Verduin	22
JeugdVogelwachté ôEidozierô.....	Peter van de Braak	23
Bespreking IVN en Vogelwacht Uden.....	Liesbeth Verkaar	26
Bijzondere Waarnemingen	Peter van de Braak	27
Jaarverslag werkgroep Nestkasten 2012	Leo Ballering	28
Verschijning van een engel?.....	Joop Bergsma	32
Het Bruujssel, een blad om trots op te zijn!	Peter Noy	33
Wetenswaardighedené	John Hermans	34
Eigen werk: fantastisch en uniek!	Liesbeth Verkaar	37
Vogelherkenavond in de Groenhoeve	Tineke Huijs	38
Dagexcursie naar het Diepholzer Moor (D)	Jan-Willem Hermans	39
Jaarverslag 2012 (werkgroep Uilen)	John Opdam	42
Nationale Natuurwerkdag	Jan-Willem Hermans	46
ôDe Vogelkiekeré ômet een Kerstverhaal	Bert van Ginkel	48
Eerste Udense Najaarstuinvogeltelling	Arend Vermaat	50
Vogel in de Maashorsté ôde Barmsijsô.....	Jan-Willem Hermans	52
Twee miljoen trekvogels over de Brobbelbies	Leo Ballering	53
Excursie Smakterveld.....	Jan-Willem Hermans	54
Vogelwacht-winkel in andere handen.....	Jacques Raats	55
Nationale Tuinvogeltelling op 19 en 20 januari 2013.....	Tineke Huijs	56
De doês en donês bij wintervoeding	Mignon van den Wittenboer	57
Vogelwacht - Winkel	Jacques Raats	60
Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?	Redactie	62
Advertenties.....	Redactie	63

Let op: Sluitingsdatum KOPIJ voor het volgende Bruujssel is op 15 februari 2013

Mededelingen van de Redactie

Dit is al weer het laatste nummer dit jaar van het Bruujssel. Het is bijna Kerstmis als jullie het blad op de mat vinden. De dagen zijn donkerder, de natuur is stiller. Tijd om even terug te kijken op het afgelopen jaar en om de boeiende en leerzame verslagen te lezen van excursies, tellingen en ledenavonden.

Dit nummer lijkt soms over de grote getallen te gaan. Op de jaarlijkse herfstexcursie, dit najaar naar Terschelling, zijn honderden Jan-van-Genten waargenomen. Op de Waddeneilanden zien we die wel elk jaar, maar meestal ver op zee en in kleine aantallen. Zelfs onze meest ervaren vogelaars waren hierdoor verrast. Enkele deelnemers nemen de lezer mee in hun verhaal over de excursie naar Terschelling. Duizenden Kraanvogels in één uur in de omgeving van Diepholz in Duitsland. Dé plaats waar deze vogels elk jaar verzamelen en fourageren op hun reis naar het zuiden. Jan-Willem Hermans doet verslag van deze dagexcursie. De telpost is weer goed bemand geweest. In totaal twee miljoen vogels zijn er inmiddels geteld. Leo Ballering laat ons in alle waarnemingen en aantallen delen. De uitslag van onze eigen tuinvogeltelling is bekend. Marga Verduin vertelt over de excursie naar De Banen in Nederweert.

Wat nog meer? Peter van de Braak was weer de quizmaster op de jaarlijkse vogelherkenavond. Lees de vaste rubrieken als Wetenswaardigheden en De Vogelkieker met zijn bloedstollende verhaal over Nisus. Elk Bruujssel staat een van onze leden in de spotlights, deze keer is dat Theo Vos. Al met al genoeg leesvoer voor flink wat uurtjes plezier. Kijk ook naar de digitale versie van het Bruujssel voor de schitterende kleurenfoto's. De link wordt naar alle leden verstuurd!

Tot slot neem ik afscheid van jullie, want ik ga de redactie na tien jaar verlaten. Ik ga me meer bezig houden met de jeugdgroep. En bij deze wil ik graag een oproep doen. Het is fijn steeds te merken, dat velen van jullie bereid zijn om een bijdrage aan het blad te leveren in de vorm van een verslag, verhaal of het aanleveren van foto's. Iedereen gaat natuurlijk graag de natuur in, gelukkig delen we ook onze ervaringen en informatie via het blad en via de website. Schrijvers hebben we nooit genoeg. We hebben zoveel leden, dat daar vast en zeker onbekend talent tussen zit. Dat talent moet je niet al te letterlijk opvatten. We delen onze interesse in vogels, het gaat niet om het mooiste proza. Het gaat er om ervaringen in de natuur, in de tuin of op reis of waar dan ook aan anderen door te geven. De enige beperking is, dat het ook over vogels moet gaan. Het hoeven niet persé lange verhalen te zijn, ook korte stukjes zijn welkom. Dus klim in de pen!

Rest me jullie een heel fijne Kerst te wensen en de allerbeste wensen voor 2013.

Namens de Redactie,
Jolanda Rutten

Naschrift Redactie:

Tijdens de laatste redactievergadering hebben we Jolanda heel hartelijk bedankt voor de jarenlange inzet binnen het redactieteam. Uiteraard wensen we Jolanda veel succes met haar enthousiaste inzet voor de Jeugdvogelwacht. Verderop in dit Bruujssel is een overzicht geplaatst van tien jaar redactiewerk!

Peter Noy

Jan-van-Gent (foto John Hermans)

Van de Bestuurstafelē

Nu we bezig zijn met de laatste vogelactiviteiten van 2012 en de jaaragenda van 2013 is samengesteld is dit een mooi moment om vooruit te blikken. 2013 wordt een bijzonder jaar omdat we dan als vereniging dertig jaar bestaan. We zullen daar op gepaste wijze aandacht aan besteden.

De voorbereidingen voor de gebruikelijke hele-, halve- en meerdaagse excursies zijn alweer in volle gang en er wordt jullie opnieuw een mooi programma aangeboden. De meerdaagse voorjaarsexcursie zal naar de Wieden en Weerribben gaan en de najaarsexcursie naar Schiermonnikoog. De planning is dat de buitenlandexcursie in het voorjaar naar Turkije zal gaan.

Op 16 februari vindt de Oost Brabantse Vogeldag in de Groenhoeve plaats. De Vogelbescherming heeft samen met Sovon geconcludeerd dat de Nationale Vogelweek in mei van 2012 een groot succes is geweest, dus die wordt in 2013 herhaald. Ook wij, Vogelwacht Uden, doen opnieuw mee. Wij als bestuur vinden dat de Vogelvierdaagse, die door ons het afgelopen jaar is georganiseerd, erg goed is verlopen. Onze gidsen hebben vele mensen enthousiast gemaakt en we hebben er een aantal nieuwe leden aan overgehouden. Dus we gaan in 2013 opnieuw een vogelvierdaagse organiseren.

Nieuwe website

Begin 2013 verwachten we de nieuwe website van Vogelwacht Uden te kunnen presenteren. De voorbereidingen zijn in volle gang en vragen erg veel tijd, maar we verwachten er veel van. Er zal een Forum komen waar op eenvoudige wijze met elkaar gecommuniceerd kan worden.

Inventarisatierapport broedvogels

In 2012 is het inventarisatierapport Broedvogels in de Maashorst afgerond en gepresenteerd. Dit fantastische werk is door velen van u bewonderd en dankbaar in ontvangst genomen. In 2013 verwachten we een eigen boekje Vogels in de Maashorst uit te brengen en te koop aan te bieden voor onze leden. Dit zal een compacte versie zijn van het inventarisatierapport. Het stond gepland voor 2012 maar dat bleek te optimistisch.

Nieuwe leden

Dan wil ik graag de nieuwe leden, die zich het afgelopen jaar hebben aangemeld, hartelijk welkom heten bij onze vereniging. We hopen uiteraard van harte dat u zich bij onze vereniging thuis voelt en dat we u bij vele activiteiten tegen zullen komen. Uit Uden zijn dat Hermine Bernards, Petra Henraat-Bremer, Bart Gras, Cees en Conny van Hees en Mart van der Ven. Uit de omliggende plaatsen hebben zich aangemeld: Piet Hooiveld (Veghel), Paul en Marga Verduin-Smits (Sint-Oedenrode), Annie Cornelissen (Mill), Hanneke Boersen (Rosmalen), Annette Elfrink (Deurne), Mariken Ruiter (Nistelrode), Andor Adriaanse (Lith) en Jos van Stiphout (Erp).

Tot slot wens ik iedereen namens het bestuur hele fijne feestdagen en een gezond 2013 toe.

Tot ziens bij de nieuwjaarsreceptie op zondag 6 januari a.s. in de Groenhoeve!

Namens het Bestuur,
José Escher

Welkom!

Herfstexcursie Terschelling (6 t/m 10 oktober 2012)

Inleidingé door John Hermans

Zoals vanouds weer een excursie tijdens de herfst naar een Waddeneiland; dit keer Terschelling. Toch was het iets anders want voor het eerst in vele, vele jaren had Peter Noy het niet geregeld, maar het bestuur van de Vogelwacht. Peter, bedankt voor het regelen van al die excursies gedurende al die jaren. Je hebt meer dan je stokje (zeg maar gerust een stok) ertoe bijgedragen dat het altijd een heel gezellige en goed georganiseerde excursie was, waar velen elk jaar naar uitkeken. Daarom kun je het nu met een gerust hart aan anderen overlaten. Ik heb van het bestuur begrepen dat door jouw voorwerk het dan ook niet zo veel werk meer was om het nu te regelen; draaiboeken van dag tot dag lagen klaar.

Drieëndertig personen zijn meegegaan met deze meerdaagse excursie en hebben genoten, vooral door het mooie weer. Voor het eerst sinds lange tijd heb ik, op enkele tientallen druppels na, geen regen gezien, heel anders dan bijvoorbeeld vorig jaar. Alles bij elkaar hebben we maar liefst 121 soorten gezien, dit is iets minder dan andere jaren maar hier staat tegenover dat de meeste leden wel heel goed enkele bijzondere soorten hebben gezien zoals de Bladkoning, Alk, Roodhalsgans, Zwarte Rotgans en vooral de vele honderden Jan-van-Genten die massaal langs de kust trokken.

De deelnemers

Riki Alma, Henk Arnoldussen, Jan van Bergen, Willie Bergmans, Vera Brounts, Martien van Dooren en Dieny Fleuren, Francien en Tiny van den Elsen, Ad Geenen, Bert van Ginkel, Gerrit Goorts, John Hermans, Petra Hermens, Conny Koenen, Chris van Lieshout, Theo Peters, Marc Poulussen, Ria en Noud van de Rakt, Isidro Rendon, Ton van den Tillart, William van der Velden, Theo Veldpaus, Marga Verduin, Jan Verhoeven, Hermien en Lambert Verkuijlen, Arend Vermaat, Dorien en Theo Versteegden en Tonny en Peter Vlamings.

De enthousiaste deelnemers (foto Lambert Verkuijlen)

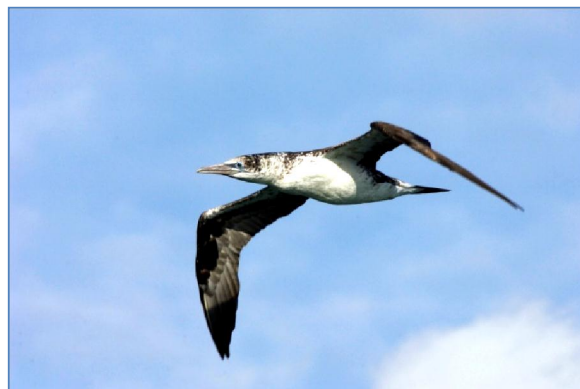
Zaterdag 6 oktober 2012 (door John Hermans)

Zoals vanouds weer een waddenexcursie in oktober, maar deze keer was het toch iets anders want voor het eerst in vele jaren was onze grote organisator Peter Noy er niet bij. Het bestuur van de Vogelwacht had alles geregeld en ik, John Hermans, zou Peter moeten vervangen gedurende onze aanwezigheid op Terschelling. Ik weet niet of ze me nu John Noy of Peter Hermans moeten noemen maar beide namen heb ik in ieder geval al gehoord. Als jullie me kennen weet je dat ik niet zo'n organisatiefreak ben als Peter Noy, die letterlijk van minuut tot minuut alles geregeld heeft. Daarom ging het al meteen mis want we hadden te horen gekregen dat we om acht uur moesten vertrekken. De boot ging om kwart voor twaalf. Je doet er ongeveer twee uur en veertig minuten over met de auto om in Harlingen aan te komen, dus we hadden nog ruimschoots een uur de tijd om de bagage uit te laden en de auto te parkeren maar op de een of andere manier had ik in mijn hoofd dat we dat uur niet hadden. Dit zorgde ervoor dat elke auto die 's morgens vol was meteen werd weggestuurd naar Harlingen zodat we nog meer tijd hadden. Foutje bedankt. Verder ging gelukkig wel alles goed. We gingen met slecht weer weg in Uden en in Harlingen aangekomen begon de zon te schijnen en dit is de hele verdere dag zo gebleven. De boot was een andere maatschappij dan we gewend waren, dit keer zijn we met de EVT (Eigen Veerdienst Terschelling) gegaan, hetgeen een heel langzame boot is maar minder dan de helft van de prijs kost die we normaal moeten betalen. Door het mooie weer maakte het ook niet veel uit om een lange overtocht te hebben. Wel was er tijdens de overtocht nog niet zo veel te zien, enkele laatste Visdieven en Grote Sterns, diverse groepen Eidereenden maar het kleine spul wat je dikwijls de boot ziet begeleiden tijdens een overtocht ontbrak volledig. Aangekomen in de haven van West-Terschelling hebben we eerst onze fietsen opgehaald bij de firma Zeelen waarbij je ziet dat we steeds meer oudere leden hebben want het overgrote deel huurt tegenwoordig een elektrische fiets; wel handig op zo'n eiland waar het lijkt dat je altijd wind tegen hebt. Bij de Stayokay verliep de kamerindeling vlot en kort in de middag gingen de eerste groepen al meteen op pad om de eerste soorten te scoren.

***Uitzicht op de Brandaris
(foto Lambert Verkuijlen)***

Zelf had ik inmiddels goede honger en ik besloot om naar de haven te gaan om daar een visje te scoren. Hierna ben ik linksom begonnen met het verkennen van Terschelling. In de duinen kwam ik enkele groepen Koperwieken tegen die vrij schuw het struikgewas in doken. Door het mooie weer kon ik er enkele toch heel mooi in de telescoop krijgen waarbij de koperkleurige ondervleugel (= wiek) goed te zien was en ook de witte oogstreep waar de Koperwiek zich duidelijk onderscheidt ten opzichte van een Zanglijster die wat uiterlijk en vliegbeeld betreft heel veel op de Koperwiek lijkt. Op de telpost in de Brobbelbies zagen we nog elke dag Boerenzwaluwen en ook hier zag ik al vlug enkele Boerenzwaluwen voorbij vliegen. Wel zie je zo in oktober dat ze naar het zuiden willen want je ziet ze in een strakke lijn van noordoost naar zuidwest vliegen. Ze gunnen zich steeds minder tijd om nog uitgebreid te foerageren. Daarna besloot ik om naar Midsland aan Zee te gaan om de zeevogeltrek te aanschouwen. In een plasje onderweg ernaar toe zag ik nog vlug enkele Krakeenden, een Wintertaling en een groep Putters.

1^e jaars (links) en 2^e jaars Jan-van-Gent (foto's John Hermans)

Bij Midsland aan Zee zag ik al meteen door mijn verrekijker Jan-van-Genten vliegen. Nadat ik mijn telescoop opgesteld had zag ik vele Jan-van-Genten voorbij vliegen. In al die jaren dat we in oktober een Waddeneiland bezoeken was de doortrek van Jan-van-Genten nog nooit zo mooi te zien als dit jaar. In een uur tijd zag je meer dan honderdvijftig Jan-van-Genten voorbij komen in allerlei kleden zoals de eerstejaars jongen, die nog volledig donkerbruin zijn en dan allerlei kleuren ertussen, totdat je uitkomt bij de volwassen vogels die een prachtig wit verenkleed hebben met zwarte punten. Verder zag ik nog enkele Grote Sterns voorbij komen en Roodkeelduikers.

Na de zee besloot ik via de polder naar het wad te fietsen zodat je in een halve dag toch de meest belangrijke biotopen op een Waddeneiland gezien hebt: wad, duinen, zee, strand, polder. Zo ver kwam het niet want in Midsland kreeg ik een telefoontje van Jan Verhoeven dat er in de haven een Alk heel dichtbij zat, dus via de grote weg gereden om zo snel als mogelijk bij de haven aan te komen. Uiteraard onderweg wel blijven kijken naar vogels. In een sloot zag ik nog een grote groep Smienten en Slobeenden. Bij de haven aangekomen zag ik Jan en Chris, maar geen Alk. Wel zaten hier nog veel Groenpootruiters; meer dan andere jaren. Waarschijnlijk komt dit doordat we nog vroeg in oktober waren en ook door het mooie weer. De meeste Groenpootruiters arriveren in september en gaan dan door naar zuidelijke gebieden waar ze overwinteren. De wadden zijn een tankstation voor de Groenpootruiters om weer op krachten te komen voor de verdere reis naar het zuiden. We besloten om terug te fietsen naar de Stayokay. In de haven op de rozenbottels zaten veel Groenlingen (Groenlingen zijn gek op rozenbottels) en Putters. Toen we ter hoogte van de zeevaartschool waren riep Isidro dat hij dichtbij iets in het water zag duiken. Het bleek onze Alk te zijn die we op zo'n tien meter van ons vandaan konden waarnemen. Zo zie je goed zijn dikke snavel die wel een stuk dunner lijkt dan bij een Alk in

3^e jaars (links) en volwassen Jan-van-Gent (foto's John Hermans)

zomerkleed maar die zo toch nog goed te onderscheiden is van een Zeekoet, die een smalle, dunne snavel heeft. Het was een mooie afsluiting van de dag. Na het eten heeft Jan de vogellijst met ons allen doorgenomen. De teller stond na enkele uren vogelen al weer op 84 soorten. Uiteraard ô avonds nog een pilsje gepakt en weer allerlei sterke verhalen gehoord aan de bar of tijdens het kaarten.

Zondag 7 oktober 2012 (door Henk Arnoldussen)

ô Morgens zes uur werd ik wakker. Het vuurtorenlicht van de Brandaris streek met strikte regelmaat langs het raam. Nog even blijven liggen dacht ik, maar slapen ging niet meer. Dus na een poosje klom ik zonder mijn kamergenoten wakker te maken van mijn stapelbed. Het kippentrapje van scherp ijzer tergde mijn voetzolen. Even later voelde ik de begane grond. Wassen, scheren, aankleden en het was inmiddels zeven uur. Theo, Dorien en Willy waren inmiddels ook wakker. Tot zo, ik ga vast naar buiten riep ik. Op de gang werd ik verwend door een prachtig schouwspel: de Waddenzee was gehuld in een

Kokmeeuw (foto Lambert Verkuijlen)

purperen gloed veroorzaakt door de opkomende zon. Buiten angekommen trof ik Jan Verhoeven en even later John Hermans aan. Even later de groep met William van der Velden. De Koperwieken waren al op trek en wadvogels lieten zich ook al horen. Een mooi begin van de dag. Nu eerst ontbijten, koffie drinken en het lunchpakket klaarmaken, de kijker en telescoop pakken en naar de fietsenstalling: klaar voor vertrek. Met zô vijven begonnen we met een rondje Terschelling, te beginnen aan de waddenkant. Prima weer. Jan, John en Riki op een gewone fiets, Chris en ik een elektrische. (heerlijk). Wat vogels betreft, waar het uiteindelijk om gaat, werden we die dag best verwend. Vlakbij het industrieterrein zaten in een plas Wilde Eenden, Krakeendjes, Slobeenden en Meerkoeten. Verderop bij Kinnum Goudplevieren, Rotganzen, Smienten en Groenpootruiters. Verderop bij Striep in de schorren diverse andere soorten zoals de Wulpen, Steenlopers, Zilverplevieren en Scholeksters, Bonte Strandlopers, Tureluurs en Bontbekplevieren. Ook de Mantelmeeuwen, Zilvermeeuwen, Kokmeeuwen en Aalscholvers waren van de partij. Tijdens het fietsen vlogen de Graspiepers af en aan. Kepen, Kneutjes en Putters lieten zich graag zien. Hier en daar verhief zich ook een Buizerd op de wieken. Later hebben we bij paal 18 de nodige Jan-van-Genten gezien. Zwarte Zee-eenden vlogen in rijtjes boven de branding en de Drieteenstrandlopers renden weer met hun ôwielepootjesô over het strand. Bij de strandtent hebben we eerst voor de inwendige mens gezorgd. Daarna reden we via de duinen terug naar West-Terschelling. Even langs Doodemanskisten waar we Kokmeeuwen

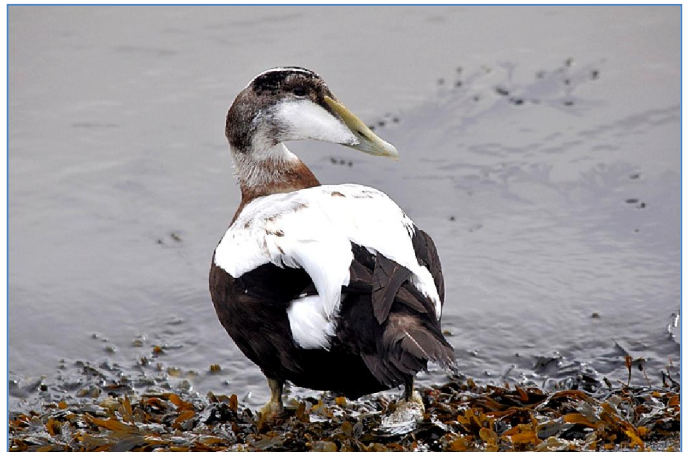
hebben gevoerd. Jan zag dat er een paar Kokmeeuwen waren geringd, hij probeerde ze te vangen met een stuk brood om de ringen af te lezen, echter ze waren hem te vlug af. Als sluitstuk zijn we nog naar de begraafplaats gereden waar we de Bladkoning hebben gezien dankzij het superscherpe gehoor van Jan Verhoeven. Terug bij de Stayokay hebben we na een heerlijk avondeten nog genoten van een heerlijk Brabants biertje.

Maandag 8 oktober 2012 (door John Hermans)

Vandaag met Chris, Isidro, Jan en Henk op stap gegaan. We begonnen met het fietsen langs de wadkant want de vorige dag was daar de Roodhalsgans gezien. Al aan het begin van onze tocht zagen we mooi een Smelleken vliegen die nog even op een verhoging ging zitten maar daarna meteen weer verder vloog. In de buurt van Heeg zagen we aan de binnenzijde van de dijk een grote groep Rotganzen zitten maar hier zat de Roodhalsgans niet tussen. Jan ging buitendijks kijken en zag al snel tussen een andere groep Rotganzen de Roodhalsgans. Vrijwel meteen vloog de groep op maar ze vlogen toen naar de andere Rotganzen aan de binnenzijde van het wad. Hier hadden we mooi de zon in de rug zodat we een perfecte kijk hadden op de Roodhalsgans, met uitstekende mooiste gans. Toch moet je altijd goed opletten tussen een groep Rotganzen want de Roodhalsgans hoeft zich maar een beetje te draaien en dan valt de soort al niet op.

Door de polder rijdend richting Formerum zagen we een grote groep Goudplevieren met in de verte een Havik op een paal, loerend op de Goudplevieren. Kennelijk begon de Havik te vliegen want we zagen ze ineens de lucht in gaan en pas na tien minuten vielen de meeste Goudplevieren weer in op dezelfde plaats. Met pijn en moeite hoorden we een Kramsvogel; het zou een van de weinige zijn die we tijdens ons verblijf op Terschelling hebben gezien. Zo zie je maar weer dat het van jaar tot jaar kan verschillen want ik heb diverse malen meegemaakt dat de Kramsvogel een van de talrijkste soorten op de wadden was. Je moet net het geluk hebben dat zo'n soort op trek is en dit jaar was dat duidelijk later. (pas eind oktober zagen we hier in de Maashorst de Kramsvogels binnen vallen). Bij een elzenbosje zag ik enkele Kleine Barmsijsjes maar jammer genoeg maar heel kort. Met hun rood voorhoofdje zijn ze nu in de herfst gemakkelijk te herkennen van de Kneu die nu al zijn rode kleur op zijn voorhoofd kwijt is. Bij de Landerumer heide zagen we nog een late Roodborsttapuit en enkele Eksters die dichtbij kwamen. Als je geen fototoestel bij de hand hebt komen Eksters dichtbij maar mijn ervaring is met fototoestel dat het een lastige soort is om te fotograferen.

Via Landerum zijn we doorgestoken naar de zee waar we uitkwamen bij de Zandzeebar. Hier hadden we in een uur tellen honderdvijftig Jan-van-Genten. Ik hoorde dat tellers die dag op Terschelling ongeveer tweeduizend Jan-van-Genten hadden geteld. Meestal is het puntjeswerk maar nu kwamen ook verschillende Jan-van-Genten in de branding langs gevlogen. Verder groepen Zwarte Zee-eenden, een Alk en een Zeekoet, enkele Grote Sterns, enkele Roodkeelduikers en een Grote Jager. Vorig jaar zagen we alle soorten Jagers elke dag voorbij komen maar nu moesten we het doen met een

Eidereend (foto Lambert Verkuijlen)

Grote Jager. Ook de andere groepen van onze Vogelwacht zagen alleen maar Grote Jagers. Ook het ontbreken van de slierten Eidereenden viel op, maar dit lees je verderop in dit verslag. We stonden nu eenmaal toch bij de Zandzeebar dus daar hebben we met zijn allen frites met Indonesisch stoofvlees gegeten; dit gaat er goed in na anderhalf uur zeetrek kijken. Van hieruit zijn we naar de bossen bij West-Terschelling gereden. In de bossen zagen we Goudhaantjes, Zwarte Mees, Koolmees, Boomkruiper en iets verder een Staartmees. Bij het duinmeertje zagen we de Topper die de afgelopen week al door vele vogelaars hier gezien werd.

Ook nog een heel late Huiszwaluw en de Grote Gele Kwikstaart. Tijdens de trek zijn dit soort plasjes de gebieden waar je regelmatig de Grote Gele Kwikstaart kunt zien. Na het bezoek aan het duinmeertje besloten we om weer even naar de begraafplaats in West-Terschelling te gaan om te kijken of de Bladkoning nog aanwezig was. Op zondag hadden we hier de Bladkoning voor de eerste keer gezien en ook enkele jaren geleden zagen we hier de Bladkoning. Vrijwel meteen liet de Bladkoning zich horen en ook mooi zien hetgeen niet meevalt met deze soort die vrijwel de gehele tijd rusteloos tussen de takken door aan het vliegen is en telkens insecten probeert te bemachtigen.

We hadden nog tijd over en zijn bij de Noordvaarder wezen kijken waar we al gauw een Zeekoet zagen die vele malen onderdook maar met de telescoop toch goed te bewonderen was. Vanuit de haven zagen we aan de wadkant zeker vijf- tot tienduizend Eidereenden. Zoals al gezegd zagen we ze aan de zee niet, maar kennelijk waren de meesten al aangekomen en foerageren ze aan de wadkant. Overigens zijn het er wel veel minder dan tien tot twintig jaar geleden want door de kokkelvangst in de Waddenzee zijn de aantallen Eidereenden drastisch gedaald als gevolg van voedseltekort. Nu is deze vangst verboden en te hopen is dat soorten als de Eidereend en de Kanoet zich gaan herstellen. Tijdens het doornemen van de vogellijst bleef de teller steken op 117 soorten.

Dinsdag 9 oktober 2012 (door Theo Veldpaus)

Mijn verslag begint ós nachts om half twee. Op dat moment word ik wakker. Ik krijg een lading van mijn achter-/bovenbuurman over mij heen. Ik weet al niet meer wat, maar het was geloof ik een tas en jas. Hij had het helemaal met mij gehad en ik moest maar buiten gaan slapen (snurken). Even later waren er twee anderen aan het ronken. Maar de rest van de nacht is rustig verlopen. Na het ontbijt ós morgens zijn wij weer op de fiets geklommen. We gingen met een groepje richting de haven. Daar zou nog ergens een Zwarte Roodstaart moeten zitten. Maar we zagen in de verte een Lepelaar, Rosse Grutto's en een zeehond (ook mooi). Vandaar uit door het dorp naar het kerkhof voor de Bladkoning. Even lokken en hij kwam voor de dag. Toen zijn wij naar de Doodemanskisten gefietst. Dit is een meertje in de bossen. Daar hebben wij een Havik uit een boom zien wegvliegen. Even later vloog er ook een Beflijster over. Op het meertje zelf zaten Wintertaling en Kraakeend

Door een ander groepje werd een IJsgors gemeld. Deze stond nog niet op onze lijst. Dus richting het westen van Terschelling. Dit is een gebied van duinen, vlakke gedeeltes en water. Na even wandelen zagen wij Bonte Strandlopers en een Groenpootruiter. William heeft nog een Bokje opgejaagd. Deze vloog met snelle vleugelslagen weg. Omdat mijn wandellaarzen op de Boschplaat waren volgelopen had ik geen goede schoenen aan voor deze wandeling. Bij deze nog, William en Gerrit, bedankt voor de oversteek.

Toen zijn we weer teruggewandeld naar de bewoonde wereld. Gesplitst in twee groepen. Hadden wij pech, want het andere groepje zag toch nog de IJsgors. We zijn toen het dorp in gefietst. Nabij de Brandaris een bakje kibbeling gegeten. Dit onder het toezien van een Slechtvalk die boven op een rand op de Brandaris zat. We hadden de telescoop uitgezet en lieten aan voorbijgangers deze valk zien. Vandaar uit zijn we naar de Kroonpolders gefietst en hebben daar een wandeling gemaakt. Deze leverde niet veel op.

Onderweg naar Paal 8 zagen we een Witte Kwikstaart en Graspiepers bij een aangelegd meertje tussen duinen en fietspad. Toen tussen de duinen door naar een strandpaviljoen. Daar een rijtje telescopen opgezet. Daar werden gezien Zwarte Zee-eend, Roodkeelduiker, Grote Stern, Jan-van-Gent en een Alk. Binnen nog even wat genuttigd in het strandpaviljoen. Na het daar wel gezien te hebben zijn we naar het meertje van Hee gegaan. Daar zagen we van heel kortbij een Grote Gele Kwikstaart. Op het meer zagen wij met de boeken erbij de Topper. Het einde naderde en de magen begonnen te knorren. We zijn terug gefietst naar de StayOkay. Om half zeven is het eten klaar. Na het toetje worden de lijsten bijgewerkt en dan gaat ieder voor zich de avond invullen. De een legt een kaartje. De ander kletst wat. Om twaalf uur sluit de bar en gaan de laatste slapen.

Woensdag 10 oktober 2012 (deel 1; door John Hermans)

Henk, Jan, Chris en ik hebben op de laatste dag nog vlug een compleet klein rondje Terschelling gemaakt. Als eerste zijn we begonnen door langs het wad te fietsen. Net buiten West-Terschelling aan het einde van het industriegebiedje ligt een klein plasje. Hier zagen we weer Slobeenden en Krakeenden. Op dit moment zaten er geen Watersnippen, maar dit is het beste gebied op Terschelling om goed Watersnippen te zien. In het midden van de plas is een klein eilandje waar je ze dikwijls kunt zien. Over het algemeen half verscholen in het gras want het zijn schuwe vogels.

Aan de wadkant de bekende vogels die we de vorige dagen ook al gezien hadden, Rotganzen, Bergeend, Groenpootruiters en Eidereenden. De Rotganzen komen van Siberië en hebben er al weer minimaal een tocht van zesduizend kilometer op zitten. De Rotganzen zijn heel plaatstrouw en komen elk jaar terug in ongeveer hetzelfde gebied. Een aantal jaren geleden hebben we een aantal kleurringen van Rotganzen hier op Terschelling afgelezen en doorgegeven aan geese.org. Je krijgt dan een code en de vogels die je hebt doorgegeven kun je dan volgen. Welnu, hierbij komt naar voren dat deze gekleurde Rotganzen elk jaar terug te vinden zijn op Terschelling en zelfs elk jaar ongeveer in hetzelfde gebied. (rondom Dellewal). Helaas zie je alleen maar waarnemingen vanaf Terschelling, maar het broeden gebeurt in Taimir, Siberië. Van september tot mei kunnen de Rotganzen in Nederland aanwezig zijn, daarom kun je beter spreken over een Hollandse vogel dan een Russische. Verderop langs het wad een enkele Oeverpieper die te onderscheiden is van de Graspieper door zijn een piepje (een Graspieper roept dikwijls piep-piep) en zijn donkere poten (een Graspieper heeft lichte poten). Wel waren er dit jaar minder exemplaren aanwezig dan andere jaren.

Ter hoogte van Midsland zijn we doorgestoken naar de zee. In de polder weer aantallen Goudplevieren kunnen zien. Goudplevieren zie je vrijwel altijd in de polder terwijl Zilverplevieren haast altijd aan de wadkant verblijven. Als je ooit twijfelt welke soort het is kan deze informatie je goed helpen. Je ziet dit bijvoorbeeld ook bij Middelste Zaagbek die altijd in de buurt van het zout te vinden is, op zee of op het wad terwijl een Grote Zaagbek het zoete prefereert, langs vaarten en sloten in het binnenland.

Rotgans (foto John Hermans)

Het groepje Zaagbekken dat we op Terschelling hebben gezien op het wad (bij de haven) kun je dan ook onmiddellijk Middelste Zaagbek noemen. Aan zee nog steeds langstrekkende Jan-van-Genten, maar al duidelijk minder dan de afgelopen dagen. Nog nooit heb ik zoveel Jan-van-Genten tijdens een waddenexcursie voorbij zien komen. Verder ook nog steeds enkele Grote Sterns. Dit zijn de allerlaatste exemplaren want ze overwinteren in Zuid-Europa en Afrika.

Slechtvalk (foto Marc Gottenbos)

Na de zeetrek via de duinen naar het duinmeertje van Hee gereden. In de duinen op een enkele Graspieper na weinig gezien. Bij het duinmeertje kwamen we vrijwel de gehele groep tegen. Iedereen nam nog even afscheid van de Topper (die zich maar moeilijk liet zien). Hierna zijn we naar West-Terschelling gefietst waar we bij Nap (bij de Brandaris) een kopje koffie hebben gedronken. Vanuit het restaurant zagen we op de rand van de Brandaris de Slechtvalk weer zitten. Als je op Terschelling een Slechtvalk wilt zien is dit de beste plek. Heel vaak zie je de Slechtvalk uren op de rand zitten. Af en toe vliegt hij naar het wad, waar volgens mij binnen enkele minuten een prooi

gevangen is, waarna de Slechtvalk weer gaat uitrusten op de richel. Uiteindelijk kwam iedereen in de haven bij de twee vistentjes uit die het dan ook druk hadden om alle Udense vogelaars te voorzien van de nodige vis. Isidro had onderweg nog een Ringmus gespot waardoor de teller dit jaar geëindigd is op 121 soorten. Vanaf de boot naar Harlingen zagen we weinig vogels maar wel een grote groep Zeehonden en Grijze zeehonden. (je zag twee verschillende maten, de kleintjes zijn gewone Zeehonden en de grote zijn Grijze zeehonden). Vooral door het mooie weer was het weer een geslaagde meerdaagse excursie.

Woensdag 10 oktober 2012 (deel 2; door Conny Koenen)

De boot ging om kwart over twee terug naar het vaste land, dus we hadden nog een aantal uren om te vogelen. Met een klein groepje gingen we de polder in om weer de Roodhalsgans te spotten tussen de Rotganzen. Laat hij nou net met een groepje Rotganzen naar het wad gevlogen zijn. Ondanks de regen konden we genieten van grote groepjes Putters. We zijn ook nog richting de duinen en het bosgebied gegaan. Net zo wisselvallig als het weer was, waren ook de verkleedpartijen van regenkleding. Op de rand van de duinen heb ik veel Vinken kunnen fotograferen, zowel mannetjes als vrouwtjes. Een vrouwtje Goudvink heb ik niet kunnen fotograferen, maar kreeg ik wel mooi in de kijker en dat was voor mij een mooie afsluiting van vier heerlijke zonnige dagen met een gezellige groep op Terschelling.

Fazant (foto Conny Koenen)

Vogelwaarnemingen Terschelling 2012 (door Jan Verhoeven)

1. Roodkeelduiker	42. Zilverplevier	83. Zwarte Roodstaart
2. Fuut	43. Kievit	84. Paap
3. Jan-van-Gent	44. Steenloper	85. Roodborsttapuit
4. Aalscholver	45. Driesteenstrandloper	86. Tapuit
5. Blauwe Reiger	46. Kanoet	87. Beflijster
6. Lepelaar	47. Bonte Strandloper	88. Merel
7. Rietgans Spec.	48. Wulp	89. Kramsvogel
8. Kolgans	49. Rosse Grutto	90. Koperwiek
9. Grauwe Gans	50. Tureluur	91. Zanglijster
10. Grote Canadese Gans	51. Groenpootruiter	92. Grote Lijster
11. Roodhalsgans	52. Oeverloper	93. Zwartkop
12. Rotgans	53. Witgat	94. Bladkoning
13. Zwarte Rotgans	54. Watersnip	95. Tjiftaf
14. Brandgans	55. Bok	96. Goudhaantje
15. Bergeend	56. Grote Jager	97. Pimpelmees
16. Smient	57. Kokmeeuw	98. Koolmees
17. Wilde eend	58. Stormmeeuw	99. Zwarte Mees
18. Krakeend	59. Drieteenmeeuw	100. Staartmees
19. Pijlstaart	60. Zilvermeeuw	101. Boomkruiper
20. Slobeend	61. Grote Mantelmeeuw	102. Spreeuw
21. Wintertaling	62. Kleine Mantelmeeuw	103. Vlaamse Gaai
22. Tafeleend	63. Grote Stern	104. Ekster
23. Kuifeend	64. Visdiefje	105. Kauw
24. Topper	65. Zeekoet	106. Kraai
25. Eider	66. Alk	107. Ringmus
26. Zwarte Zee-eend	67. Houtduif	108. Huismus
27. Middelste Zaagbek	68. Holenduif	109. Vink
28. Blauwe Kiekendief	69. Turkse Tortel	110. Keep
29. Sperwer	70. Grote Bonte Specht	111. Sijs
30. Havik	71. Veldleeuwerik	112. Groenling
31. Buizerd	72. Boomleeuwerik	113. Putter
32. Torenvalk	73. Boerenwaluw	114. Barmsijs Spec.
33. Slechtvalk	74. Huiswaluw	115. Kneu
34. Smelleken	75. Oeverpieper	116. Kruisbek
35. Waterral	76. Graspieper	117. Rietgors
36. Waterhoen	77. Witte Kwikstaart	118. IJsgors
37. Meerkoet	78. Gr. Gele Kwikstaart	119. Sneeuwgors
38. Scholekster	79. Gele Kwikstaart	. ESCAPES
39. Kluut	80. Winterkoning	120. Nijlgans
40. Bontbekplevier	81. Heggenmus	121. Fazant
41. Goudplevier	82. Roodborst	

Trektelseizoen najaar 2012 zit er weer op

Noot van de redactie: in verband met de deadline van het Bruujsel zijn in dit artikel de aantallen tot en met 24 november 2012 verwerkt. Samengesteld door Mignon van den Wittenboer.

In het vorige Bruujsel konden we al kort berichten over de start van het trektelseizoen 2012. Een rustige start met geregeld warm weer en een flinke lijst van mooie waarnemingen. Zo werd er in augustus voor het eerst een overtrekkende Grutto op de telpost waargenomen, waren er geregeld groepen Ooievaars te zien en was het een prima maand om Bruine, Blauwe en zelfs een Grauwe Kiekendief te tellen. Ook september begint leuk met meteen op de eerste dag twee Visarenden en een Ortolaan, die samen met de twee exemplaren op 4 september zorgt voor een nieuw *jaarrecord*! In augustus kon al tweemaal een Grote zilverreiger genoteerd worden, in september al acht exemplaren wat een voorbode blijkt te zijn voor de aantallen in oktober en november. Totaal werd er dit seizoen tweeënzestig keer een Grote zilverreiger waargenomen boven de telpost wat bijna een verdubbeling is van het oude jaarrecord uit 2008, vijfendertig exemplaren.

September is ook de maand waarin behoorlijk wat zwaluwen over de telpost trekken, van Huis- en Oeverzwaluw worden er in augustus de grootste aantallen genoteerd. Bij Boerenzwaluw ligt die piek beduidend later, de meeste Boerenzwaluwen verlaten eind september ons land. Zeer opmerkelijk was wel de late waarneming van veertien Huiszwaluwen op 14 oktober, een soort die op een enkele uitzondering na (8 oktober 2009 één exemplaar, 4 oktober 2007: zestien, 5 oktober 2007: één en 4 oktober 2002 één) na 1 oktober niet meer waargenomen wordt. De laatste van Nederland waren het niet: elders in Nederland werden er na 15 oktober nog enkele Huiszwaluwen op trek waargenomen. In het groepje van veertien Huiszwaluwen bevond zich wel de twee miljoenste trekvogel die op Brobbelbies-Noord werd genoteerd! Een unieke mijlpaal (zie ook het artikel: Twee miljoen trekvogels over de Brobbelbies van Leo Ballering elders in dit nummer). Op verschillende dagen in September kon in de avondschemering de Nachtzwaluw nabij de telpost gezien worden. Voor het laatst op 17 september, hiermee was *ónze* Nachtzwaluw de laatste die in 2012 in Nederland werd waargenomen. Op 11 september werden opvallend veel Pimpelmezen geteld: totaal zesentwintig exemplaren en even lijkt het erop dat er een invasie van deze soort op komst is. Toch blijkt hier later geen sprake van te zijn; totaal worden er in 2012 bijna tweehonderd Pimpelmezen geteld, fors minder dan de 959 die in 2008 over de telpost werden waargenomen. Ook Gaaien werden er in september opvallend veel gezien, het seizoenstotaal komt zelfs uit op ruim 1.000 exemplaren waarmee het jaarrecord van 780 (2010) sneuvelt. Opvallend is ook dat jaren met veel Gaaien telkens afgewisseld worden met jaren met erg weinig Gaaien:

Huiszwaluw
(foto Marc Gottenbos)

Jaar	Aantal
2008	369
2009	10
2010	780
2011	9
2012	1.002

Tabel 1: Aantal getelde Gaaien de laatste jaren

Oktober 2012 was een prima telmaand, er zijn grote aantallen vogels geteld. In 2008 zijn er in oktober meer vogels geteld, maar toen zijn er ook meer uren gemaakt. Daarom zijn er dit jaar in oktober per uur meer vogels geteld: 1.214 stuks. De meeste vogels kwamen tussen 15 en 22 oktober langs, in die acht dagen zijn er zeven dagen meer dan 10.000 vogels geteld, met 19 oktober als beste dag: 41.230 vogels! Daarvan 15.000 Vinken en ruim 7.500 Veldleeuweriken. De top drie ziet er voor oktober vertrouwd uit, waarbij de Vink weer bovenaan staat en met bijna 120.000, is dit zijn op een na beste jaar. Dat we meer Spreeuwen dan vorig jaar telden, beste jaar sinds 2007, betekende toch maar de tweede plaats voor de Spreeuw. Nummer drie de Houtduif had ook zijn beste jaar sinds 2007. Ook de Veldleeuwerik had een topjaar, het dagrecord is dan ook flink scherper gezet: 7.638 vogels op 19 oktober. Ook de Sperwer en de Buizerd hebben goed gevlogen dit jaar; voor allebei is het, het op een na beste jaar. Dat geldt trouwens niet voor de andere roofvogels, daar kwamen er maar weinig van langs, van bijvoorbeeld het Smelleken maar drie. Leuk zijn de Velduilen die toch regelmatig gezien worden, dit jaar al weer vier vogels.

Jaar	Uren oktober	Aantallen vogels oktober	Per uur
2003	115:11	34.822	302
2004	148:12	62.630	423
2005	170:38	109.131	640
2006	193:20	157.003	812
2007	184:09	105.755	574
2008	350:18	299.530	855
2009	204:26	89.698	439
2010	250:05	185.568	742
2011	207:40	146.343	705
2012	211:10	256.425	1.214

Tabel 2: Overzicht aantallen en uren oktober

November kende een matige start, het was fris en er stond geregeld een stevige wind, niet echt bevorderlijk voor goede trek. Wel werd er geregeld een Smelleken opgemerkt. Op veel dagen in November werd vanwege de matige weersomstandigheden maar kort geteld. Wel werd op 5 november een nieuw dagrecord van de Sijs gevestigd: tweehonderd exemplaren. Op 11 november vloog om half negen een groep van dertien Wintertalingen over. Ook dit was een nieuw dagrecord, het oude stond op acht exemplaren op 14 november 2004, al weer even geleden dus. Een knallende afsluiter voor de matige novembermaand was wel de Zeerarend die op 22 november statig over de telpost vloog. Deze soort wordt lang niet ieder jaar op de telpost waargenomen, de laatste was in 2009. Bovenstaand artikel is natuurlijk maar een summiere samenvatting van de enorme hoeveelheid telgegevens die er dit jaar weer is verzameld. De komende maanden gaat Leo Ballering met alle data aan de slag om dit te verwerken tot een lijvig rapport, waarin we alles uitgebreid kunnen nalezen.

Velduil
(foto Marc Gottenbos)

Bron: Weekverslagen Arend Vermaat op
www.vogelwachtuden.nl

Terugblik op tien jaar Redactie

Tien jaar geleden besloot ik om mee te gaan doen met de redactie van het Bruujsel. Ik was nog niet zo lang lid van de vogelwacht en ik wilde wel graag mijn bijdrage leveren aan deze vereniging. We zaten nog midden in 'de luiers' dus toen er een oproep verscheen in het Bruujsel voor versterking bij de redactie leek me dat wel een mooie kans, dit kon grotendeels vanuit huis. Ik ben begonnen met het ordenen van alle advertenties in het Bruujsel. Mijn eerste verslagje ging over de piepcursus die ik voor de tweede keer volgde en ik ben toen ook meteen gestart met de vaste rubriek 'Vogels in de tuin'. Zie hieronder de vaste tekst die vier jaar lang bovenaan deze column stond:

ñJolanda Rutten is sinds 1 december 2002 lid van de redactie van het Bruujsel. Ze is het vak van vogelen nog aan het ontdekken en haar interesse voor vogels gaat voornamelijk uit naar vogels die in de tuin voorkomen. Jolanda is moeder van Daan en samen met Carel de trotse bezitter van een grote âdiervriendelijke tuinâ Jolanda schrijft elk kwartaal iets over haar eigen belevenissen in deze tuin. Bezoek ook eens haar website www.cdevink.com, voor prachtige foto's.ò

Deze column heb ik vier jaar lang verzorgd, dus zestien verhalen vanuit onze eigen tuin. Ik vond dit een heel bijzondere tijd, voor mezelf ook heel verwonderlijk hoeveel mooie ervaringen we opgedaan hebben in die eigen tuin. Zo hadden we overal broedende vogeltjes: Winterkoninkjes tussen de houten schaatsen aan de muur, Boerenzwaluwen in het tuinhuisje, Torenvalken in de nestkast, Roodborstjes in de pijp van de afzuigkap, Grauwe Vliegenvangers in een klomp aan de muur, een Tjiftjaf in het hoge gras, je kunt het zo gek niet bedenken of er was wel ergens een nestje te vinden.

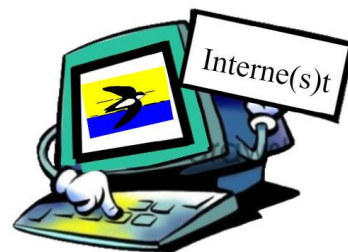
Maar ook bijzondere wintergasten en zwervers zoals de Witkopstaartmees, de Zwarte Mees, de Matkop, de Keep, de Goudvink en zelfs de Europese Kanarie. In de laatste rubriek over 'Vogels in onze tuin' schreef ik dat ik in vier jaar tijd negen nieuwe soorten in de tuin ontdekt had. De teller stond toen op 49 soorten en ik sprak hardop de vraag uit hoe lang ik zou doen over weer negen nieuwe soorten. De teller staat nu op 57, dus ik ben er bijna... Maar we zijn inmiddels wel zes jaar verder. Leuk om na zes jaar weer eens terug te kijken op deze vier jaar vogels in onze tuin. Dat is dus duidelijk een voordeel van schrijven voor het Bruujsel. Het heeft mij een mooie mogelijkheid gegeven om eens terug te kijken in de eigen ervaringen en belevingen...

**Broedende Roodborst in de pijp
van de afzuigkap**

Verder schreef ik in deze rubriek ook over de inrichting van onze tuin, het maken van houtwallen, het niet te veel opruimen en dus plekjes interessant houden voor vogels en wat dit voor leuke resultaten opleverde. Tussendoor heb ik bij zeventien Bruujsels, dus ruim vier jaar, meegeholpen met de correctie van alle aangeleverde kopij. Dit hield in dat we alle tekst controleerden op typfouten, het standaard lettertype veranderden indien het afwijkend was van onze standaard, maar ook andere tekstuele standaards waarborgden. Zo schrijven we in het Bruujsel altijd alle soortnamen van vogels met een hoofdletter, cijfers schrijven we zoveel mogelijk voluit, aanhalingstekens gebruiken we alleen bij het citeren van iemand, enzovoort, enzovoort.

Nadat de rubriek van de tuinvogels gestopt was ben ik begonnen aan de rubriek 'Interne(s)t', in deze rubriek beschreef ik ervaringen en tips over websites waar ik zelf enthousiast over was. Het begon met websites van onze eigen leden. Daarna kwamen waarnemingswebsites aan de beurt, een vogelquiz kwam voorbij, ringtones met vogelgeluiden voor de telefoon, enzovoort. In 2008 heeft Jan-Willem Hermans deze rubriek van mij overgenomen omdat mijn ideeën inmiddels uitgeput waren en ook Jan-Willem heeft inmiddels besloten met deze rubriek te stoppen.

De laatste vijf jaar heb ik de 'Mededelingen Redactie' voor mijn rekening genomen. Hierin maakte ik vaak gebruik van de gelegenheid om nog even iets te schrijven over mijn persoonlijke ervaringen met vogels. Vaak was dat uit eigen tuin, maar soms ook ervaringen op vakantie of zomaar ergens tijdens het fietsen. De interesse in vogels is zo'n vijftien jaar geleden begonnen en is inmiddels niet meer uit mijn leven weg te denken. De betrokkenheid met de vereniging zal ik ook zeker blijven houden. Ik hoop dat ik nu wat meer tijd ga krijgen voor de andere werkgroep waar ik lid van ben, namelijk de JeugdVogelwacht.

Bij deze wil ik iedereen hartelijk danken voor het lezen van al mijn verhaaltjes in het Bruujsel in de afgelopen jaren. Ik heb regelmatig positieve reacties gekregen van lezers, dat is erg leuk, daar doen we het natuurlijk voor als redactie. Ik wens de overige leden van de redactie heel veel succes met ons mooie clubblad en ik hoop dat er weer iemand anders opstaat om mijn plek in te nemen! Zie onderstaande advertentie. Meld je snel aan, er is maar één vacature te vergeven! ☺

Jolanda Rutten

Vogelwacht Uden is op zoek naar een gemotiveerde Redactiemedewerker (m/v)

Algemeen:

- Een afwisselende en gevarieerde functie met veel eigen verantwoordelijkheid;
- Je maakt deel uit van een enthousiast redactieteam, bestaande uit vijf medewerkers;
- Het vraagt niet veel tijd (hooguit enkele uurtjes per maand);
- Op jaarbasis worden vier redactievergaderingen gehouden.

Vogelwacht Uden vraagt:

- Gevoel voor taal, met name Nederlands in woord en geschrift;
- Enthousiasme en motivatie is een pre;
- Geen specifieke opleiding, alleen gezond boerenverstand;
- Kennis op het gebied van tekstverwerking (WORD);
- Voor alle leeftijden (van 18 tot 80 jaar).

Vogelwacht Uden biedt:

- Een gedegen inwerkperiode met professionele begeleiding;
- Enthousiaste collega's en uitstekende doorgroeimogelijkheden;
- Geen vergoeding (ook niet nodig, functie geeft veel voldoening);
- Uitstekende secundaire arbeidsvoorwaarden.

Ben je toe aan een volgende stap in je carrière?

Of wil je gewoon nog iets meer weten, neem dan gerust contact op met Peter Noy, telefoon: 0413-251691 of e-mailen kan natuurlijk ook naar: pknoy@hetnet.nl

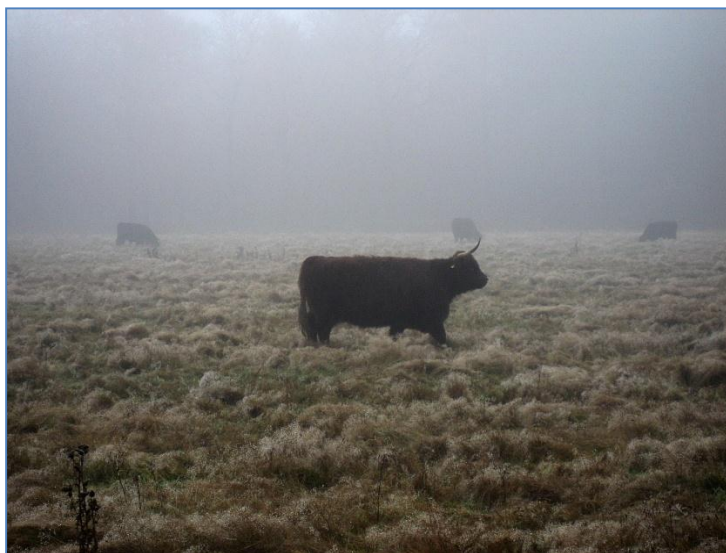

In gesprek meté ôTheo Vosô

Nadat ik hiervoor twee leden interviewde, die al meer dan vijfentwintig jaar lid zijn van de Vogelwacht; Anita van den Akker en Willie Bergmans, leek het me nu wel leuk om eens een gesprek te voeren met iemand die nog niet zo lang lid is. Theo Vos is nu vijf jaar lid bij ons en is erg enthousiast over onze club. En hij komt er helemaal voor uit Geffen gefietst!

Op de fiets

Op maandagochtend 19 november heb ik met Theo afgesproken. Hij loopt ook regelmatig mee met de seniorengroep en dat doe ik tegenwoordig ook nogal eens. Dus leek het me een mooie oplossing om hem daar te interviewen. Dan hoefde ik tenminste niet naar Geffen te fietsen, want je kunt het natuurlijk niet maken om dan met de auto naar Theo te gaan, als hij zelf altijd op de fiets komt. Hieruit begrijpen jullie al dat Theo een sportief persoon is. Want het is toch al snel drie kwartier tot een uur fietsen, dan wandelt hij tweeënhalf tot drie uur en gaat hij weer terug naar Geffen. Een van mijn eerste vragen was dan ook: ñWaarom kom je uit Geffen naar een vogelclub in Uden? Hebben ze die niet in jouw eigen buurt?ò Het is allemaal begonnen met het feit dat Theo met pensioen zou gaan. Hij wist dat het er aan zat te komen en wilde voor die tijd alvast op zoek naar een leuke hobby. Een jaar of vijf geleden zag zijn vrouw in de krant dat er een lezing was over Wespensdieren in de Groenhoeve (door Edward Sliwinski, red.). Ze liet het Theo zien en dat leek hem wel wat. De lezing sprak hem erg aan en hij kwam in gesprek met enkele Vogelwachters. Hun enthousiasme en gedrevenheid zorgde er voor dat hij wel meer van deze club wilde weten en werd hij lid. Hij zou natuurlijk ook lid kunnen worden van de Vogelwerkgroep Oss, dat is een stuk dichterbij. Maar onze Vogelwacht sprak hem meer aan, vooral de clubavonden, het hele clubgebeuren en nieuwe mensen leren kennen. Hij ging de vogelcursus volgen, daarna de piepcursus, zodat hij nu een goede ondergrond heeft.

Schotse Hooglanders in de mist

De afstand is geen probleem, want hij heeft zijn hele leven intensief gesport. Eerst als puber is hij met atletiek begonnen bij Atletiekvereniging Oss. Hij deed vooral de explosieve nummers, zoals sprint. Ook heeft hij aan wielrennen gedaan bij de KNWU (Koninklijke Nederlandse Wielers Unie). Hij heeft wel veertien jaar in het bestuur daar gezeten. Geffen had in die tijd drie wielerrondes per jaar, dus dat was altijd een hele organisatie. Met zijn vrouw doet hij ook graag aan Nordic walking, lopen met stokken. Ze zijn allebei graag buiten en starten dan bij Paalgraven of Herperduin. Dit doen

ze al zeker vijftien jaar twee keer per week. Toen de kinderen groter werden is hij weer teruggegaan naar de atletiekvereniging, omdat een van zijn dochters er ook bij wilde. Daar is hij jaren jeugdtrainer geweest. Verder heeft hij nog aan wedstrijdschaatsen gedaan en aan skeeleren. Dus zoals je ziet, Theo is een veelzijdig sportman.

Voor zijn werk zat hij altijd veel in de auto, dus na zijn werk wilde hij zich uitleven in de sport. Eerst werkte hij als boekhoeder bij een bedrijf dat levensmiddelen distribueert, daarna bij een bedrijf dat de aanzetstukken maakt voor graafmachines en shovels. In totaal heeft hij achtenveertig jaar gewerkt, dat hoor je niet veel meer tegenwoordig. Gelijk begonnen na de middelbare school tot aan zijn pensioen. Hij is nu een jaar thuis en het bevalt hem prima. Hij is geen mens om nu niets te gaan doen, vandaar de zoektocht naar een mooie hobby en die heeft hij gevonden bij de Vogelwacht.

Groepsfoto: *Van links naar rechts; Nicole van de Burgt, Lammy van Diepenbeek, Jo Donkers, Theo Vos, Willem van de Heuvel, Wil Verbossen (coördinator), Liesbeth Verkaar, Wil Willems, Betsie en Piet van Dijk.*

Seniorengroep

Die maandagochtend (zie foto) was het behoorlijk mistig. Misschien was ik helemaal niet gegaan, als ik niet afgesproken had met Theo. Je ziet dan maar erg weinig vogels. Wel geeft het mooie plaatjes; de bomen en vooral de Schotse Hooglanders in de mist geven een prachtig tafereel. Er zijn toch nog een stuk of tien vogelaars gekomen. De harde kern, die zijn gewoon gewend om iedere maandagochtend te gaan, weer of geen weer. Zoals bij de meeste werkgroepen het geval is, gaat ook de werkgroep senioren al een heel eindje terug in de tijd, al minstens drieëntwintig jaar. Het is allemaal begonnen toen vijf wat oudere leden bij elkaar kwamen om bandjes met vogelgeluiden te luisteren. Hier zaten de mensen van het eerste uur bij zoals: Wim Hoefs, Piet van der Voort, Theo Thijssen, Simon Koopmans en Martin de Wit. Inmiddels zijn drie van de vijf pioniers al overleden, Wim, Simon en Martin zijn helaas niet meer onder ons. De groep kwam om en om bij elkaar, steeds bij iemand anders. Jan Verhoeven heeft ze hiermee nog op weg geholpen. Na enige tijd was er wel behoefte om het geleerde in de praktijk te brengen, de groep wilde naar buiten! Dat hebben ze toen gedaan en daaruit is de werkgroep senioren ontstaan en nu in 2012 wandelen ze nog steeds!

Al die jaren wordt er dus op maandagmorgen gewandeld, weer of geen weer, natuurlijk niet als het pijpenstelen giet, vakantie of geen vakantie. Met schoolgaande kinderen heeft deze groep toch niets meer te maken, hooguit met schoolgaande kleinkinderen. De doelstelling van deze Seniorengroep is: tijdsbesteding; de mensen uit deze groep hoeven niet meer te werken, wat een luxe! en hebben dus tijd in overvloed. Kennis vergaren; door in de natuur te wandelen leer je altijd weer nieuwe dingen. Na afloop kun je de boeken er op na slaan. Sociale contacten; ze zien elkaar elke week, zo kun je elkaar beter leren kennen en blijven ze onder de mensen. Gezondheidsaspecten; wat is er nu gezonder dan bewegen in de buitenlucht! Vele artsen raden juist oudere mensen aan om vooral veel in de buitenlucht te bewegen. Johan van Roosmalen was ook een periode coördinator, maar moest vanwege zijn gezondheid het stokje over geven aan Wil Verbossen. Wil doet het ook al weer vele jaren en is er altijd. Hij kent de Maashorst op zijn duimpje en leidt de mensen iedere week weer naar andere plekken, een knappe prestatie. Er worden meestal drie verschillende rondes gemaakt van tweeënhalve tot drie uur. Halverwege wordt er gestopt om wat te eten of te drinken. Een mooier begin van de week kun je je toch niet voorstellen? Over het algemeen wordt er bij de nieuwe parkeerplaats aan de Vijverweg/Udense Dreef verzameld, maar er staan regelmatig ook andere bestemmingen op het programma, zoals de Tongelaar in Mill, de Graafsche Raam in Escharen en de Kraaijenbergse plassen, tussen Grave en Cuijk. Er wordt best fanatiek gevogeld, het is dus niet alleen voor de gezelligheid. Iedereen heeft een kijker bij zich en er wordt niet alleen naar vogels gekeken! Vooral de dames zijn ook zeer geïnteresseerd in de planten, bloemen en paddenstoelen. Dit vindt de rest van de groep geen bezwaar, het vult elkaar mooi aan, een brede interesse is altijd welkom. Uiteindelijk is het biotoop van de vogels ook belangrijk. Er kunnen leuke discussies ontstaan over wat voor een vogel, plant of paddenstoel het dan wel is.

Meestal komt de groep er wel uit, met zijn allen weet je meer dan alleen!

Volgens Wil Verbossen staan er nu dertig leden op de seniorenlijst, maar ze zijn er nooit allemaal tegelijk. Soms in het voorjaar bij mooi weer kan het wel eens erg druk zijn, maar over het algemeen wordt er met een groepje van rond de vijftien deelnemers gelopen. Soms worden bijzondere waarnemingen gedaan, zoals de Blauwborst, Zwarte Ooievaar, Raaf of Goudvink. Dat zijn de krenten in de pap.

Goudvink, vrouwtje (foto Marc Gottenbos)

Inventariseren

Door het volgen van de cursussen heeft Theo een goede kennis opgebouwd en is hij mee gaan inventariseren, samen met Arend Vermaat en Bart Gevers. Hiermee heeft hij ook veel geleerd. Nu zijn Arend en Bart ervaren vogelaars die ook nog graag een en ander willen vertellen over de vogels. Dat vindt hij zo leuk bij de Vogelwacht, er wordt altijd wel een praatje gemaakt en verteld wat er gezien is.

Op dit moment is hij ook aan het inventariseren voor de Sovonatlas, ook weer samen met Bart en Arend. Hij heeft het gebied rond Nistelrode, ze tellen een blok van vijf bij vijf kilometer. Als club hebben wij de komende drie jaar zeven van zulke blokken te tellen en daar zijn weer veel vogelaars voor in het veld te vinden. Bij hem in de buurt is hij lid geworden van de weidevogelwerkgroep Maasdonk. Dat doet hij sinds begin 2012. Die lopen drie keer in de week in het broedseizoen om nesten te beschermen. De eerste ronde was dit jaar slechter dan de tweede ronde. Er worden afspraken gemaakt met de loonwerkers, want die moeten daadwerkelijk de nesten verplaatsen of er omheen rijden. Het vonkje is wel overgesprongen, want Theo brengt tegenwoordig veel tijd door met de vogels. Op de telpost bijvoorbeeld is hij tegenwoordig ook veel te vinden. Als jullie dit lezen zijn de vier maanden dat er geteld wordt weer voorbij. Dat is niet zo ver fietsen als Uden, hij heeft er soms wel vier dagen in de week gezeten van negen tot een uur. Soms stond hij alleen, maar meestal met Wim Gremmen, Henk van den Akker, Arend Vermaat of Jan Verhoeven en alleen door de week. Ook daar heeft hij veel geleerd, al zegt hij wel dat hij meer leert tijdens de wandelingen. Toen Jan Verhoeven is geïnterviewd op de telpost door het Brabants dagblad was hij er ook bij. Hij vond dat ze er een mooi artikel van gemaakt hebben en het was een goede reclame voor de Vogelwacht. Hij zou graag zien dat de Vogelwacht zijn blikveld zou verbreden, door ook de landbouwgebieden tussen Heesch en Vinkel te inventariseren en niet alleen de Maashorst. Hij heeft hier een vraag over gesteld in de laatste ledenvergadering. Het antwoord was dat de Maashorst groot genoeg is en dat we daar de handen aan vol hebben. Zijn meedenken wordt uiteraard wel gewaardeerd, maar je moet ook de mankracht hebben om zoiets op te kunnen zetten.

Dit voorjaar deed Theo mee met de cursus Scharrelkids bij het IVN. Die is bedoeld voor (groot)ouders die met hun (klein)kinderen de natuur in willen en handvaten krijgen om de kinderen lekker bezig te laten zijn in de natuur door middel van spelletjes en opdrachten. Hij vond het erg leuk, vooral de buitendag toen we prachtig weer hadden. Dit voorjaar wordt deze cursus weer gegeven. Theo heeft zeven kleinkinderen, dus hij hoeft zich niet te vervelen en kan hij de cursus in praktijk brengen.

Het viel af en toe niet mee om te schrijven tijdens het wandelen die maandagmorgen, koude vingers, vochtig papier, maar het was interessant om de verhalen van Theo te horen, aan spraakwater had hij geen gebrek! Hij is begonnen als leek en heeft nu veel kennis opgedaan bij onze Vogelwacht. Vooral het feit dat niemand te beroerd is om deze kennis over te dragen, vindt hij positief aan onze club. Het is mooi om te zien hoe iemand in vijf jaar tijd volledig bekend is geworden met de club en helemaal om is voor de vogels. En dat zien we natuurlijk graag!

Liesbeth Verkaar

Cursus scharrelkids bij IVN

Excursie naar 'De Banen' in Nederweert

Zondagmorgen 30 september jl. om acht uur verzamelen zich tien personen van onze vereniging en vertrekken in drie auto's richting Nederweert. Het belooft een mooie, zonnige dag te worden. Ons doel is een natuurgebied van het Limburgs Landschap te bezoeken, ten zuidoosten van Nederweert-Eind. In dit gebied liggen meerdere vennen onder andere Het Saasven, de Banen en de Schoorkuilen. Rondom liggen verlandingszones, bossen en graslanden. De totale oppervlakte van dit natuurgebiedje beslaat ruim tweehonderd hectare.

Grote Zilverreiger
(foto Marc Gottenbos)

Nadat we de auto's geparkeerd hebben en de telescopen in gereedheid brengen, zien we al meteen een prachtige Grote Zilverreiger hoog in de top van een boom zitten, genietend van de ochtendzon. Deze reiger heeft in de broedtijd behalve sierveren aan de staart, een zwarte snavel en daarbuiten een oranjegele snavel. In de vlucht is deze geheel witte reiger herkenbaar aan de ver voorbij de staart uitstekende, lange donkere poten (zie foto). Verder die ochtend zien we: Aalscholvers op of aan de rand van het water, sommige met gespreide vleugels om zich te drogen na een duik; Blauwe Reigers, Grauwe Ganzen, Kolganzen, Nijlgansen en Boerenzwaluwen. Al wandelend zien degenen die voorop lopen ineens een vos wegschieten. Later treffen we een vrijwilliger

van het Limburgs Landschap (Henk Verheijen, red.), die de waterstand aan het peilen was en hij was bereid om ons het een en ander over dit mooie gebied te vertellen.

Leuk detail is dat vroeger een markant product uit het venwater medicinale bloedzuigers waren. In 1880 werden deze toen nog gebruikelijke hulpmiddelen verkocht voor zes cent per stuk. In het Sarsven komen nog steeds medicinale bloedzuigers voor, hoewel de soort in de rest van Nederland zeldzaam geworden is. Volgens enkele wandelaars zou er even verderop een Grauwe Klauwier zitten, maar toen wij arriveerden was de vogel helaas verdwenen. Verder zien we veel Vinken op trek, een Grote Bonte Specht, een Buizerd, Merel, Spreeuw, Winterkoninkje, Kievit, Boomklever, Groene Specht, Heggenmus, Geelgors, Gaai, Buizerd, Zanglijster, Roodborsttapuit en als bekroning op deze mooie dag: twee overvliegende Zwarte Ooievaars!

Tevreden keren we rond het middaguur weer huiswaarts. Dit bijzondere gebied heeft toch wel indruk bij ons achtergelaten.

Marga Verduin

Zwarte Ooievaar (foto Marc Gottenbos)

E DOOIER

Iedere derde zaterdag van de maand komen ze bij elkaar om te beleven wat vogels kijken is. Soorten als Klapekster, Nachtzwaluw en Kerkuil pronken op hun waarnemingslijsten. JeugdVogelwacht Uden is hét voorbeeld voor alle volwassen leden. Een verslag van activiteiten mag als eidooier dan ook niet ontbreken in het Bruujssel.

Seizoen 2012 / 2013

Trekvogels

Vogeltrek kan natuurlijk niet ontbreken in ons jaarprogramma. Deze activiteit stond in oktober gepland. Voordat we vertrokken heeft Bart Gevers uitleg gegeven waarom vogels wegtrekken. Na deze uitleg kreeg de jeugd een formulier uitgereikt waarop een aantal type vogels waren genoteerd met de opdracht om tijdens de wandeling goed op te letten, omdat alle types aan de orde zouden komen waarbij ook voorbeelden zouden worden gegeven. De soorten die genoemd waren moesten worden opgeschreven. (onder noemer Zomergast, Wintergast, Jaarvogel, Doortrekker, Standvogel, Dwaalgast, Invasievogel, DE KAMPIOEN) En toen zijn we gaan wandelen. Eerst in de richting van de Kanonsberg en op het moment dat we bij het begrazingsgebied aankwamen zijn we rechtsaf gegaan, het open veld in.

Het weer was geweldig. Helder blauwe lucht en een stralende zon. Het was wel behoorlijk koud, maar gelukkig hadden de kinderen daar goed rekening mee gehouden en zich lekker warm aangekleed. In het najaar hoor je nauwelijks vogelzang, waardoor het wel rustig was in het bos. Alleen een enkele Koolmees, Vink en een Goudhaantje waren te horen en te zien, waarbij werd uitgelegd dat dit zogenaamde jaarvogels zijn.

JeugdVogelwachters op bezoek bij de trektelpost Brobbelbies-Zuid

In het veld aangekomen werd het gelukkig iets drukker met vogels. Mooie waarnemingen waren: Havik, Koperwiek, Kramsvogel. Daarnaast ook nog een behoorlijk aantal Houtduiven, enkele Holenduiven en een groep Spreeuwen. Even later kwam een groep van ongeveer honderd Kolganzen over en ook nog enkele Grauwe Ganzen. Bij de bosrand zagen we het kleine spul zoals diverse mezen, Vinken, Putters, Kepen en Kneuen. Gaandeweg de wandeling werd verder aandacht besteed aan weer enkele typen zoals de standvogel, doortrekker, zomer- en wintergast, dwaalgasten en invasievogels. Op het pad richting de trektelpost was het een drukte van jewelste. Veel Pimpelmezen, Geelgorzen, Veldleeuweriken, Kneuen en Kepen vlogen constant met ons mee en ook een grote groep Kieviten was van de partij.

Om elf uur zijn we bij de trektelpost aangekomen en was het eindelijk tijd voor een lekkere koek. Wim Gremmen stond ons al op te wachten en heeft nog nadere uitleg gegeven over deze trektelpost. Maar liefst meer dan twee miljoen vogels waren er dit seizoen al geteld.

Uiteindelijk kwamen we om ongeveer twintig voor twaalf weer bij de parkeerplaats aan. Het was een goed geslaagde wandeling waarbij ook nog vaak werd stilgestaan bij de nog veelvuldig aanwezige paddenstoelen in allerlei kleuren en vormen.

Bart Gevers (foto rechts) geeft uitleg over de vogeltrek

SOVON dag

Natuurlijk doen we mee met de SOVON dag (zaterdag 24 november), was het antwoord op de vraag van SOVON. Dit jaar helaas met minder jeugd (Sinterklaas gooide roet in ons eten), maar wel met een aantal. Iedere begeleider kreeg een eigen jeugdgroepje onder zijn hoede. Dit jaar ging de jeugd weer naar buiten, met een bus naar de Millingerwaard. Daar kreeg ieder groepje een opdrachtenmap. Hierin zaten een plattegrond van het gebied, een bingokaart, een overzicht van diverse ganzen. Op de bingokaart stonden acht foto's van vogels die gespot moesten worden in de Millingerwaard. Iedereen was erg enthousiast. Het was erg jammer dat na ongeveer een half uur Sieb moest afhaken, omdat hij zich niet lekker voelde. De acht vogels die gespot moesten worden waren: Klapster, Kramsvogel, Tafeleend, Meerkoet, Putter, Torenvalk, Kolgans, en Pimpelmees. Daarnaast moesten ze een raadsel oplossen; er werd een omschrijving gegeven van een vogel die ze moesten raden. Dit was voor het groepje de Fuut.

Tussen één uur en kwart over twee uur was de lunch. Die was uitstekend verzorgd. Rond half drie werden we met de bus weer opgehaald en naar de Heemtuin in Nijmegen gebracht. Daar mochten we meekijken met het ringen van vogels. De gevangen vogels waren: Koolmees, Pimpelmees, Merel, Vink en voor het eerst bij dat ringstation een Middelste Bonte Specht (zie foto).

Na het ringen gingen we lopend terug naar het terrein van SOVON. Daar werd nog een korte presentatie gedaan alvorens er een prijsuitreiking kwam. Het groepje van Stijn ging met de eerste prijs naar huis, een waterdichte koptelefoon.

Middelste Bonte Specht

Er was ook een troostprijs voor alle andere deelnemers, een oorlampje. Het groepje van Stijn heeft onder andere de volgende vogels gespot: Buizerd, Merel, Pimpelmees, Putter, Torenvalk, Sperwer, Kolgans, Rietgans, Grauwe Gans, Kleine Zilverreiger, Grote Zilverreiger, Tafeleend, Brilduiker, Smient, Wilde Eend, Blauwe Reiger, Fuut, Vink, Koperwiek, Aalscholver. Ook hebben we diverse Galloway's (Schotse Hooglanders zonder horens) in het gebied gezien.

Echt naar buiten?

Ken je kinderen die wel warmlopen voor een grote portie natuur op elke derde zaterdag in de maand en hier erg graag tijd voor vrij willen maken? Geef ze de gratis 'Buitengids' die is te downloaden op onze site of laat ze contact opnemen met mij, zodat ze zich op kunnen geven. Een keer vrijblijvend meelopen kan natuurlijk altijd.

Opgeven kan op www.vogelwachtuden.nl
klik op het plaatje 'Jeugdgroep'

Peter van de Braak,
Coördinator JeugdVogelwacht (telefoon: 0413-253586)

Wat zou er te zien zijn?

Bespreking IVN en Vogelwacht Uden

Op 9 oktober is er weer een overleg geweest met de beide besturen van Vogelwacht en IVN. Dit doen we nu eens per jaar om de samenwerking te evalueren en te verstevigen en de plannen voor het komende jaar te bespreken.

Evaluatie over 2012

De gezamenlijke folder met publieksactiviteiten is goed bevalen. Tijdens vele activiteiten zoals lezingen, wandelingen en fietstochten is deze folder uitgedeeld. De mensen weten dan wanneer de eerstvolgende publieksactiviteit op het programma staat. De reacties waren lovend. Deze activiteiten zijn dan ook bij beide verenigingen erg goed bezocht door het publiek. Peter Noy (Nobru Technisch Personeel) heeft de folder gemaakt en heeft aangegeven dat hij die volgend jaar weer wil maken en sponsoren. Hier zijn we uiteraard weer erg blij mee!

Concept agenda 2013; overzicht van de gezamenlijke activiteiten

In 2013 houden we weer zes dialezingen, waarvan er drie vooral over vogels gaan en drie over algemene natuuronderwerpen. De samenwerking hierin gaat steeds beter. IVN wil graag de landelijke thema's van 2013 terug laten komen in de dialezingen: water en natuur dicht bij huis. Het worden weer zes interessante lezingen. Ook de dialezing eigen werk staat weer drie keer op het programma. We zouden graag zien dat ook de leden van het IVN hier in meedoen; we weten zeker dat er IVN-ers zijn die mooie foto's maken. De ploeg die meehelpt met de dia-avonden (tafels eruit, koffie serveren etc.) kan nog hulp gebruiken, opgeven kan bij een van de bestuursleden.

Op de maandagen 18 februari tot en met maandag 25 maart wordt weer een piepcursus gegeven. Op zondag 2 juni gaan we met de beide verenigingen naar het eiland Tiengemeten. Als reservedag is 9 juni geprikt. In 2012 ging deze excursie niet door vanwege het slechte weer, wat erg jammer was. Het IVN geeft verder in 2013 nog de Natuurgidsencursus (deze loopt door tot juni 2014), de cursus Scharrelkids wordt in april 2013 gegeven en ook wil het IVN een vierseizoenencursus opzetten: een avond en één of twee excursies per seizoen, waarin een onderwerp wordt uitgediept. De Vogelwacht gaat in Oss de vogelcursus geven.

Natuurpad Groenhoeve

De opening op 10 november is aan de krappe kant en wordt vooruit geschoven. Het beheer van het pad willen we graag bij de natuurverenigingen houden. Meldingen en controle kunnen via de Kinderboerderij gaan. Doel is kinderen zoveel mogelijk in het bosje te laten spelen en de natuur te laten beleven.

Jeugdvogelwacht

Deze groep is voor kinderen van tien tot vijftien jaar. Hiermee mist het IVN de aansluiting, omdat die in de cursus Scharrelkids met jongere kinderen van vier tot tien jaar werken. Wanneer er uit de cursus Scharrelkids 2013 kinderen komen die meer willen, kunnen we gezamenlijk een groepje opzetten voor jongere kinderen, die bijvoorbeeld ook een keer per maand een activiteit hebben.

Op dinsdag 1 oktober 2013 komen we weer bij elkaar met de besturen van de beide verenigingen.

Liesbeth Verkaar

Bijzondere Waarnemingen

In het najaar blijft het moeilijk om een selectie van bijzondere waarnemingen te maken, het zijn er zoveel. Vele waarnemingen zijn gedaan vanaf onze telpost(en). Een aantal soorten, zoals Visarend, Duinpieper en Velduil wordt hier jaarlijks waargenomen. Dit jaar ook weer de Zeearend, die zelfs ook nog over Ron van Rossum zijn woning kwam. Met Kraanvogels blijft het ieder najaar spannend of ze over onze regio komen, maar Marc Poulussen had geluk met de negentig exemplaren die hij over Hemelrijk zag vliegen!

Zou het dit jaar ook een invasie van Pestvogels zijn?

Er zijn al verschillende groepjes in Nederland gezien.

Helaas heeft er eentje het niet overleefd, deze heeft zich

tegen een raam dood gevlogen. Het eerste groepje van vier is in Schaijk gezien door Wim Gremmen. Ben benieuwd waar de volgende gezien worden. Houd onze site goed in de gaten!

Pestvogel
(foto Leo van den Heuvel)

Wil je op de hoogte blijven, kijk regelmatig op onze site **www.vogelwachtuden.nl**

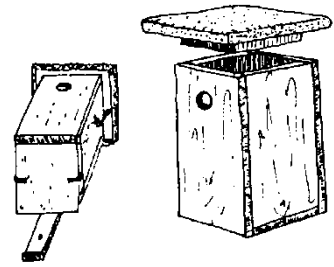
Peter van de Braak (Inventarisatiewerkgroep), telefoon: 0413-253586.

E-mail: petervandebraak@gmail.com.

Datum	Aantal	Soort	Locatie	Waarnemer
01-09-2012	1	Visarend	Telpost - Brobbelbies Noord	Toy Janssen
04-09-2012	2	Ortolaan	Maashorst - Brobbelbies	Bart Gras
08-09-2012	1	Duinpieper	Maashorst - Brobbelbies	Arend Vermaat
22-09-2012	1	Smelleken	Maashorst - Brobbelbies	Wim Gremmen
23-09-2012	1	Zeearend	Uden - buurtschap Hoeven	Ron van Rossum
01-10-2012	5	Raaf	Maashorst - Brobbelbies	Jan Verhoeven
01-10-2012	1	Roodkeelpieper	Maashorst - Brobbelbies	Jan Verhoeven
13-10-2012	1	Klapekster	Maashorst - Begrazingsgebied	Harry Claasen
15-10-2012	1	IJsgors	Telpost - Brobbelbies Noord	Henk van den Acker
15-10-2012	1	IJsgors	Maashorst - Brobbelbies	Jan Verhoeven
16-10-2012	1	Rode Wouw	Berghem - Gemeentebossen	Wim Gremmen
17-10-2012	1	Beflijster	Veghel - De Laren	Arend Vermaat
17-10-2012	1	Velduil	Maashorst - Brobbelbies	Jan Verhoeven
17-10-2012	1	Zilverplevier	Maashorst - Brobbelbies	Jan Verhoeven
23-10-2012	1	IJsgors	Telpost - Brobbelbies Noord	Henk van den Acker
23-10-2012	1	Visarend	Uden - buurtschap Hoeven	Ron van Rossum
26-10-2012	3	Kraanvogel	Maashorst - Brobbelbies	Jan Verhoeven
26-10-2012	90	Kraanvogel	Volkel i Hemelrijk	Marc Poulussen
30-10-2012	1	Velduil	Maashorst - Brobbelbies	Wim Gremmen
01-11-2012	2	Rode Wouw	Erp	Carel van der Sanden
02-11-2012	1	Ruigpootbuizerd	Telpost - Brobbelbies Zuid	Gerard van Aalst
14-11-2012	1	Pestvogel	Mariaheide	William van der Velden
22-11-2012	1	Zeearend	Maashorst - Brobbelbies	Toy Janssen
30-11-2012	4	Pestvogel	Schaijk - Mun	Wim Gremmen
01-12-2012	1	Vuurgoudhaan	Maashorst - Hofmans Plassen	John Hermans

Jaarverslag werkgroep Nestkasten 2012

Het was weer een bijzonder jaar voor de nestkastbroeders en de nestkastenwerkgroep in de regio Uden. Het totaal aantal gecontroleerde nestkasten steeg van 576 naar 593 en het totale bezettingspercentage van alle nestkasten van 86,8% was hooggemiddeld. Er werden in totaal 4.639 eieren aangetroffen, daaruit kwamen 3.641 jongen waarvan er uiteindelijk 3.237 uitvlogen.

De Zwarte Mees heeft met twee legfels in één nestkast zijn absolute dieptepunt bereikt en zal mogelijk volgend jaar uit onze nestkasten verdwijnen. De Boomklever blijft toenemen (34 nesten ten opzichte van 27 nesten vorig jaar), maar de groei van de het aantal Bonte Vliegenvanger legfels, 58 nesten dit jaar, heeft zich niet doorgezet nadat deze vorig jaar verdubbelde naar 70. Mogelijk is het vroege voorjaar, waardoor veel nestkasten al door mezen ingenomen waren, hier debet aan.

***Jonge Spreeuwen van vier dagen oud
(foto Lambert Verkuijlen)***

Maart 2012 was droog en extreem zonnig met op de tweeëntwintigste en drieëntwintigste al temperaturen van boven de twintig graden. Dit moet voor een groot aantal nestkastbroeders het sein geweest zijn om nesten te gaan maken en daarna snel eieren te gaan leggen. Van de 425 nesten van Koolmees, Pimpelmees en Boomklever begonnen er dit jaar maar liefst 25 (17%) al met een eileg in maart, iets wat normaal bijna nooit voorkomt! De eileg van het vroegste legfel begon op 25 maart en was van een Boomklever. Het vroegste legfel van een Koolmees begon op 26 maart, die van de Pimpelmees op 29 maart. Voor de

Boomklever en Koolmees zijn in 35 jaar onderzoek nooit eerder zulke vroege legfels vastgesteld. Daarnaast was de gemiddelde datum waarin de mezen met leggen begonnen vroeger dan in voorgaande jaren. Deze gemiddelde legdatum was dit jaar op 11 april (Koolmees) en 9 april (Pimpelmees) maar lag 35 jaar geleden nog op begin mei. Mezen zijn over die jaren dus bijna drie weken vroeger gaan broeden! De gemiddelde legdatum voor de Boomklever op 5 april was ook een vroegterecord; het oude record stond op 6 april in 2010. Ook de allereerste eileg van het jaar op 25 maart was een absoluut record in onze regio. De Bonte Vliegenvanger legde zijn eerste ei gemiddeld op 7 mei, relatief laat voor de laatste jaren.

Voor bijna alle soorten was het broedsucces (uitgevlogen jongen/gelegd ei) dit jaar laag tot erg laag; voor de Koolmees (64,7%) en de Gekraagde Roodstaart (42,9%!) zelfs de laagste over de laatste tien jaar! Voor de Pimpelmees (76,5%) en de Bonte Vliegenvanger (61,2%) was het bijna een evenaring van het laagte record van respectievelijk 2010 en 2008. Alleen de Boomklever sprong eruit met een hooggemiddeld broedsucces (77,8%). De legselgrootte van het eerste legfel van de Koolmees was met 8,1 eieren veel kleiner dan de laatste jaren en ook de vervolglegfels waren, met een gemiddelde legselgrootte van 6,1 eieren, aan de kleine kant.

Voor de Pimpelmees was het eerste legsel dit jaar, met 10,1 eieren, van gemiddelde grootte, de vervollegsels waren, met gemiddeld 7,0 eieren daarentegen, zeer klein! Voor de Gekraagde Roodstaart (gemiddeld 6,4 eieren) waren de legselgroottes aan de hoge kant maar het betreft hier maar elf legsels dus erg goede uitspraken kunnen hierover niet gedaan worden! Twee soorten met meer legsels, de Bonte Vliegenvanger en de Boomklever hadden, respectievelijk, met gemiddeld 6,1 en 6,9 eieren, een redelijk gemiddelde legselgrootte. Voor de Koolmees zijn er maar liefst 66 vervollegsels (19,5%) vastgesteld, voor de Pimpelmees waren dit tien legsels (7,5%); in beide gevallen meer dan vorig jaar en redelijk hoog over de laatste tien jaar.

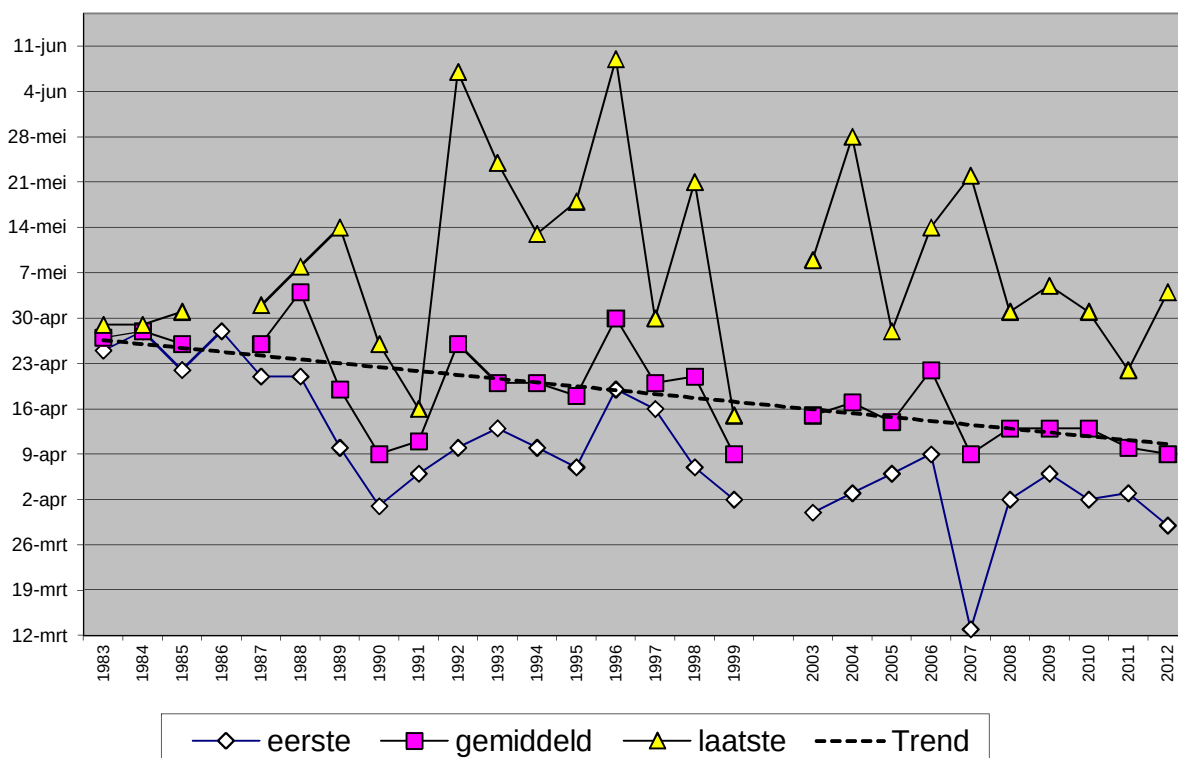

*Eitjes van de Boomklever
(foto Lambert Verkuijlen)*

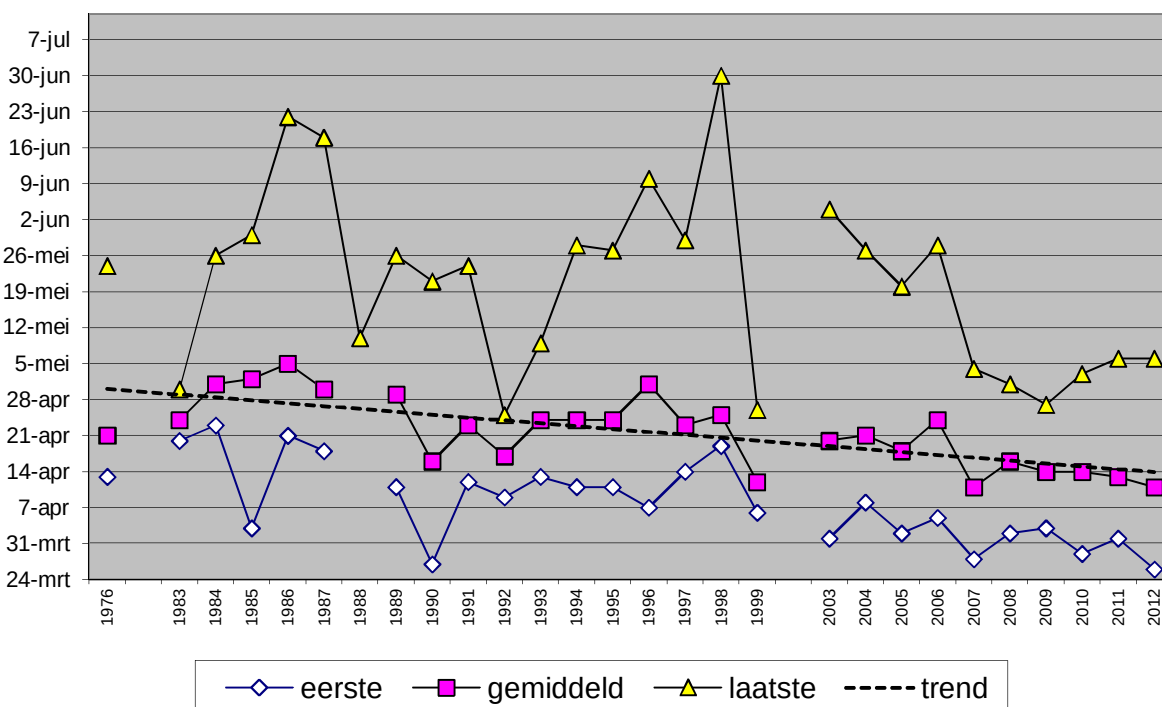
Kengetallen per soort voor broedseizoen 2012

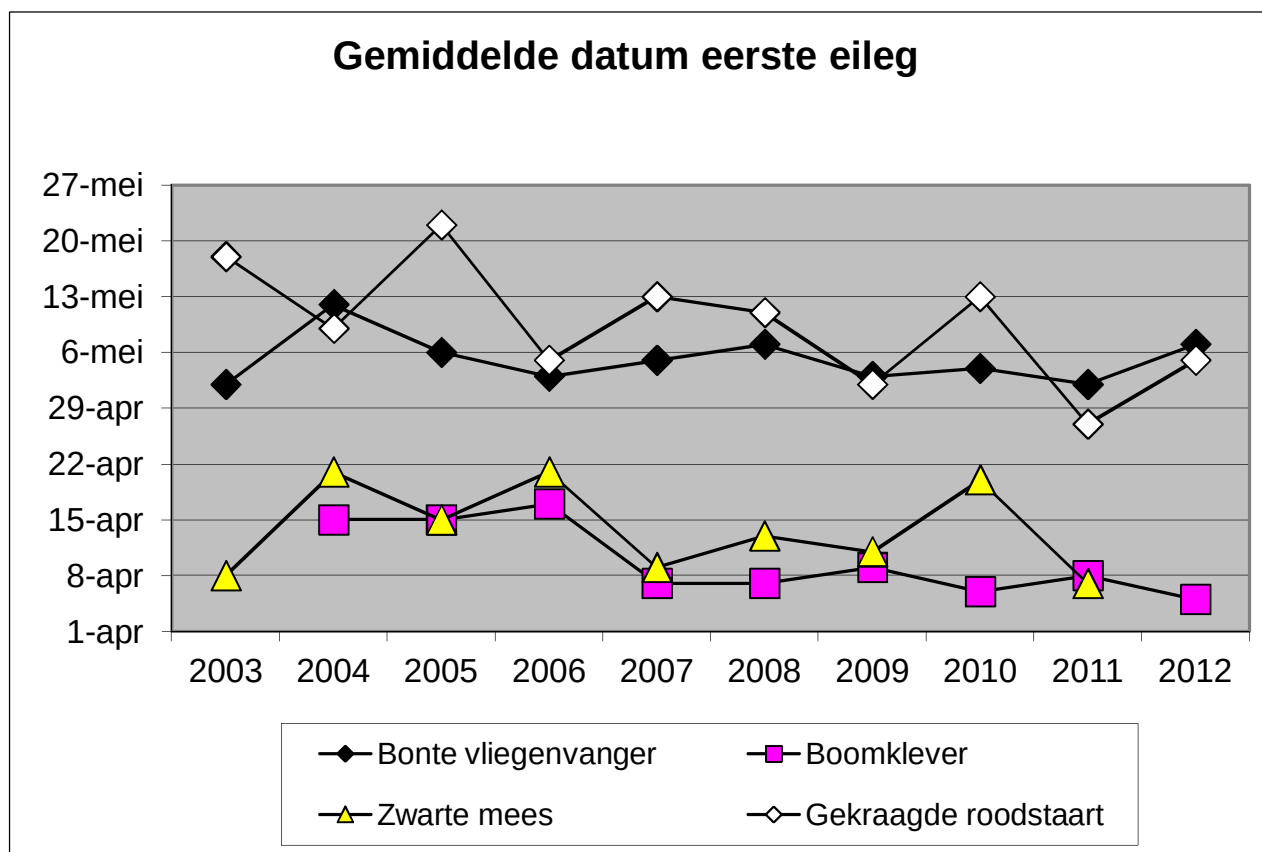
Totalen 2012	Koolmees	Pimpelmees	Bonte Vliegenvanger	Gekr. Roodstaart	Boomklever	Overige	Totaal
# Nestkasten	593						593
# Nestkasten bezet	269	125	58	11	34	18	515
% nestkasten bezet	45,4	21,1	9,8	1,9	5,7	3,0	86,8
# Legsels	333	134	58	11	34	18	588
# Eieren	2.573	1.304	356	70	234	102	4.639
# Eieren uitgekomen	1.960	1.075	280	47	199	80	3.641
% Eieren uitgekomen	76,2	82,4	78,7	67,1	85,0	78,4	78,5
# Jongen uitgevlogen	1735	998	218	30	182	74	3237
% Jongen uitgevlogen	88,5	92,8	77,9	63,8	91,5	92,5	88,9
% Broedsucces (uitgevlogen jongen / gelegd ei)	67,4	76,5	61,2	42,9	77,8	72,5	69,8
Legselgrootte	8,1	10,1	6,1	6,4	6,9		
Gem. Datum 1e eileg	11 apr.	09 apr.	07 mei	05 mei	05 apr.		
# Vervolgbroedsel	65	10	0	0	0		75
% Vervolglegsel	19,5	7,5	0	0	0		

Datum eerste eileg Pimpelmees

Datum eerste eileg Koolmees

Coördinator werkgroep Nestkasten,
Leo Ballering

Noot:

We hebben dit jaar een testkast voor de Grote Bonte Specht van Vivara uit mogen proberen. Vivara is een webshop in vogelartikelen. Een Spreeuw heeft de oorspronkelijke kast van de specht ingenomen en daardoor is de specht vermoedelijk uitgeweken naar de Vivara testkast, die een stuk kleiner is dan de oorspronkelijke kast van ons. Door Lambert Verkuijlen gemaakte foto's zijn naar Vivara gestuurd en komen in de catalogus van 2013. Vivara maakt nu een nieuwe testkast, die groter is naar voorbeeld van onze Spechtenkasten.

**Vijf Grote Bonte Spechten in testkast van Vivara
(foto Lambert Verkuijlen)**

Verschijsing van een engel?

Hieronder is een e-mailwisseling te lezen tussen André van der Linden, verslaggever van het Udens Weekblad en Joop Bergsma van de Vogelwacht over een vleugelmysterie. Het is een grappige mailwisseling die we jullie niet willen onthouden.

E-mail 1: vraag van André aan Vogelwacht

Hoi Peter,

Wellicht kun jij of iemand van de Vogelwacht me helpen met een klein mysterietje. Ik was gisteren bij mensen die een afdruk van een vleugel op hun glazen deur hadden gevonden. Op de foto zie je die en ook rechts zijn nog lichte vormen van een vleugel te vinden. Nou beweert iemand die paranormaal begaafd is dat het om een verschijning van een engel zou gaan. Nou ja, dat zou natuurlijk mooi zijn, maar of dat zo is? Vreemd is wel dat de afdruk van een soort poedersuiker is gemaakt en als je goed kijkt, ook een hele fijne structuur is. Dit is zeker niet door iemand getekend, maar het lijkt me ook onwaarschijnlijk dat een vogel zoveel witte stof achterlaat. Mijn vraag is of jij of iemand binnen de Vogelwacht kent, die weet wat voor een vogel dit was en of de 'poedersuiker' te verklaren is?

Verschijsing van een engel?

André van der Linden,
Verslaggever, Udens Weekblad

E-mail 2: antwoord van Joop Bergsma namens de Vogelwacht

Hey André,

Verschijsingen van engelen zijn volgens mij erg zeldzaam en alleen zichtbaar voor gelovigen, waartoe jij duidelijk niet behoort. Maar ter geruststelling, engelen zijn meestal veel aardser dan men denkt. Zelf ontdekte ik ook eens een afdruk van zo'n aardsengel, compleet met twee vleugels en een staart. Oorzaak: een vredelievende duif knalde tegen ons tuinkamerraam toen hij achterna werd gezeten door een satanische Sperwer. Bekijk maar eens de foto die ik hiervan maakte en het verhaal hierover heb ik een keer beschreven voor het tijdschrift van de Vogelwacht en opgenomen in mijn boekje met vogelverhalen.

Verklaring

Veel vogels hebben onder hun stuit een vetklier. Dat smeren ze op hun veren om die soepel en waterdicht te houden. Sommige vogels zoals reigers en duiven hebben niet zo'n klier maar beschikken over een natuurlijk poederdoosje. Op hun borst groeien namelijk speciale donsveertjes en deze veertjes groeien als maar door. De puntjes breken voortdurend af en vormen een vettig, wasachtig en waterbestendig poeder dat de vogel over zijn veren verspreid. Omdat de vogelveren met dit poeder zijn overdekt zal zo'n botsing met bijvoorbeeld een raam niet onopgemerkt blijven. Welke vogel het in jouw geval is geweest laat zich slechts gissen, het is ook maar een gedeeltelijke afdruk en zegt niets over de grootte. Wellicht zijn er meer ervaren vogelaars met profetische gaven. Ik hoor de uitslag graag van je.

Hartelijke groetjes, Joop Bergsma

E-mail 3: reactie van André op de mail van Joop

Hoi Joop,

Bedankt voor je poëtische en wetenschappelijk bijdrage. Helaas geen engel dus, maar die ontluisterende mededeling had ik vrijdag al van Peter van de Braak gehoord. Volgens hem is het een duif en toen ik even ging googelen, vond ik bij é

http://vroegevogels.vara.nl/Categorieen.1003.0.html?&view=single_thread&cat_uid=3&conf_uid=7&thread_uid=21042

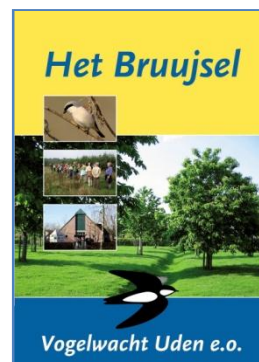
é ook al een zelfde foto en verklaring. Ik ben niet helemaal ongelovig hoor en sta open voor graancirkels en dergelijke dingen, maar kom niet verder dan het wonder der natuur en concludeer dat er toch ergens een kracht is die dat allemaal mogelijk maakt.

In ieder geval heb ik weer een mooi onderwerp voor mijn rubriek óAchterumôen daar gaat het mij natuurlijk vooral om. Wederom een leuke tekst uit jouw boekje gelezen. Smakelijk verteld. Dat boekje bij jou ophalen staat nog steeds op mijn 'to do'-lijst, maar we hollen maar door en voor ik het weet komt er al een bericht over de verjaardag van de Maretak voorbij. Was er maar een engeltje dat voor rust zorgde.

Groetjes,
André

Het Bruujsel, een blad om trots op te zijn!

Sinds de oprichting van Vogelwacht Uden, nu bijna dertig jaar geleden, hebben we een clubblad waar we best trots op kunnen zijn. Vier keer per jaar worden alle leden op de hoogte gebracht van het wel en wee binnen de club. De verhalen, verslagen en foto's in het blad geven een aardig beeld van wat er zich zoal afspeelt. Het Bruujsel is inmiddels niet meer weg te denken binnen de Vogelwacht en wordt als belangrijk communicatiemiddel gezien tussen het bestuur, werkgroepen, leden en andere belangstellenden.

Zonder de inzet van alle leden en degenen die er zich actief voor inzetten, hadden we nooit zo'n mooi clubblad als het huidige kunnen hebben. Daarom kan het natuurlijk nooit geen kwaad om iedereen te bedanken die betrokken is bij de totstandkoming van het clubblad. Denk hierbij aan: de tekstschrijvers, correctors, coördinatie bladbezorging, bezorgers, de drukker Graphiset en dast but not least de Redactie die er vele uurtjes vrije tijd in stopt. Bij deze dan: ñHartstikke bedankt voor jullie inzet! Volgend jaar gaan we weer voor vier mooie edities van het Bruujsel.ò ☺

Nieuwe foto's gevraagd!

De laatste jaren zijn er steeds meer fotografen binnen de Vogelwacht actief. Het zou mooi zijn wanneer jullie een aantal vogelfoto's naar de Redactie sturen. We zijn bijna door onze voorraad heen ☺. En é er is niets zo mooi dan wanneer je de Bruujsel lezers van jouw mooie foto's laat genieten. Stuur deze door naar de redactie (e-mail: pknoy@hetnet.nl), bij voorkeur via www.wetransfer.com). Het aanleveren op een DVD of USB stick is natuurlijk geen probleem.

Alvast bedankt,
Peter Noy

Wetenswaardigheden door John Hermans

Massale vogelsterfte door virus

Vara's Vroege Vogels meldt dat er de afgelopen maanden in Duitsland honderdduizenden vogels gestorven zijn door het usutuvirus uit Afrika. De infectie wordt door muggen overgedragen en vooral Merels zijn er het slachtoffer van. Maar ook dode mussen, Spreeuwen en IJsvogels zijn met het virus gevonden. Omdat het virus is geconstateerd in de Duitse deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen, die grenst aan Nederland, verwacht men dat ook in Nederland het virus slachtoffers gaat maken onder de vogels. Het virus zorgt bij mensen voor koorts, hoofdpijn en huiduitslag.

Uit: SOVON nieuws, 8 oktober 2012

Vinkenstorm voorbij?

Oktober 2012 zal de trektellers blijven heugen om onder andere de enorme aantallen Vinken. Inmiddels lijkt de golf wel voorbij te zijn. De Vink behoort jaarlijks tot de talrijkste doortrekkers in Nederland. Maar oktober 2012 bakten ze het wel erg bruin. Trektellers zagen ruim 3,3 miljoen Vinken passeren. Dat is duidelijk meer dan vorig jaar (ruim 2,9 miljoen). Het meest bijzondere was echter de verdeling. Gewoonlijk worden de meeste Vinken gezien langs de Hollands-Zeeuwse kust,

Vink (foto John Hermans)

een gevolg van stuwing. Ditmaal ontlieden de aantallen aan de kust en in het binnenland elkaar soms weinig. Dagmaxima van vijftig- tot vijfenzeventigduizend Vinken zoals in de Dordtse Biesbosch, bij Kinderdijk, Weert en op De Hamert: voor het binnenland ongekend. Toch had ook nu weer een telpost aan de kust het absolute record: Den Haag met een duizelingwekkende 112.000 exemplaren op 19 oktober. De ongewone verdeling over het land heeft misschien te maken met de hardnekkige regengebieden die de kusten dagenlang teisterden. Los daarvan is het gewoon een heel goed najaar voor Vinken, niet alleen bij ons maar ook bijvoorbeeld bij Falsterbo (Zuid-Zweden). Het massale optreden valt samen met grote aantallen doortrekkende Kool-, Pimpel- en Zwarte Mezen. Blijkbaar is voedsel (zaden) schaars in een groot gebied. Inmiddels is de vinkenstorm geluwd, al zal november wel een staartje brengen. Wat van de Vinken (en mezen) bij ons blijft hangen, zal blijken uit de Punt-Transect-Tellingen die SOVON jaarlijks in december organiseert.

Uit: SOVON nieuws, 31 oktober 2012

Opmerking: Ook op onze telpost hebben we behoorlijke aantallen gezien:

Oktober 2012	Aantal
15	13.750
16	13.739
17	17.302
18	23.626
19	15.062
20	15.704

Alles bij elkaar in de buurt van de 100.000 exemplaren. Een hoog aantal voor een telpost die in het open veld gesitueerd is.

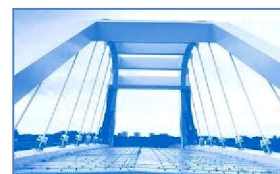
2011; topjaar Middelste Bonte Specht

Het jaar 2011 was alweer een topjaar voor de Middelste Bonte Specht. In 2011 nam deze specht sterk toe in de bolwerken Achterhoek (59 territoria), Twente (125) en Limburg (130). In Noord-Brabant (25) bleef de verspreiding versnipperd. Op de Veluwe werden vijf roepende mannetjes gelokaliseerd, in Utrecht twee. Ook werd eindelijk het noorden bereikt; in Drenthe werd een territorium vastgesteld en in Zuidoost-Groningen werden in totaal drie paren waargenomen. Utrecht leverde twee territoria op. Een vogel bij Oranjewoud in Friesland werd alleen in de winter gehoord, tijdens het broedseizoen bleef het er stil.

Uit: SOVON nieuws, 24 oktober 2012

Regeerakkoord: mooie woorden, daden kritisch volgen

Het nieuwe Regeerakkoord biedt onder het motto *bruggen bouwen* nieuwe kansen voor de natuur. Na het afbraakbeleid van Bleker in de afgelopen kabinetsperiode, belooft het kabinet Rutte-Samsom beterschap. Ze stelt dat economische groei geen afbreuk mag doen aan ecologie en omgevingskwaliteit. Vogelbescherming Nederland is voorzichtig optimistisch en ondersteunt dit kabinet van harte bij de uitvoering van haar goede voornemens.

***De brug van het
Regeerakkoord***

Natuurherstel in de Westerschelde

Ronduit blij zijn we met de duidelijke toezegging van dit kabinet om natuurherstel in de Westerschelde eindelijk uit te voeren. Daarmee komt het nieuwe kabinet internationale afspraken na. Het Rijksinpassingsbesluit dat sinds het aantreden van het vorige kabinet op de plank ligt, kan nu worden uitgevoerd. Met het ontpolderen van de Hedwigepolder realiseert het kabinet driehonderd hectare natuurherstel, van de zeshonderd hectare die in totaal is afgesproken. Vogelbescherming blijft zich inzetten dat ook de andere helft gerealiseerd wordt.

Over de grenzen

Ook het veiligstellen van de tweehonderd miljoen euro uit het Lente-akkoord voor bescherming en beheer van onze Nederlandse natuur is een goede zaak, net als het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur. Ronduit teleurstellend is het dat er voor natuurbescherming van die andere belangrijke Nederlandse natuur, namelijk de tropische natuur op Bonaire, St. Eustatius en Saba opeens helemaal geen geld meer is. Wegbezuinigd in het kielzog van het pakket *duurzame economie*. Er komt wel een Natuurbeleidsplan voor deze eilanden, maar er is geen geld voor uitvoering voor alle projecten die de eilanden al een half jaar geleden hebben ingediend. Hopelijk is dat nog recht te zetten.

En in ons eigen landelijk gebied

Het akkoord besteedt weinig aandacht aan het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), dat toch in de komende twee kabinetsperiodes bepalend zal zijn voor het aanzicht van Nederland en de kwaliteit van ons landelijk gebied. Het akkoord zet in op een verlaging van het landbouwbudget ten gunste van investeringen in duurzaamheid en innovatie, echter buiten de sector zelf. Het kabinet lijkt daarmee volledig voorbij te gaan om de landbouw zélf te verduurzamen, bijvoorbeeld door vergroening van het landbouwbeleid. De boerenlandvogels gaan al decennia lang schrikbarend snel achteruit, juist als gevolg van het gevoerde beleid. Het nieuwe GLB zou daarvoor een oplossing moeten bieden, die ook geheel in lijn lijkt met het Regeerakkoord: economische groei die geen afbreuk doet aan ecologie en omgevingskwaliteit. Bezuinigen in deze tijden van financiële crisis is begrijpelijk, maar laten we ons niet alleen richten op *óminder* maar ook op *éffectiever* publiek geld voor publieke diensten.

Natuurwet

Een laatste belangrijk punt is het borgen van de goede voornemens voor natuur. Het akkoord spreekt over herziening van de Natuurbeschermingswet. Het kabinet gaat dus niet verder met het uitgekilde voorstel van Bleker, maar er komt een nieuw idee. De voorzitter die PvdA eerder dit jaar deed met de *Wet Mooi Nederland* is een veelbelovende aanzet. Al met al zijn het mooie woorden, maar hoe die in de praktijk gaan uitpakken is nu nog de vraag. Vogelbescherming Nederland wil van harte bijdragen aan een goede uitwerking door constructief mee te denken over natuurbescherming binnen en buiten onze grenzen.

Uit: Vogelbeschermingnieuws, 30 oktober 2012

Koolmezen overspoelen Nederland

De laatste weken is ons land overspoeld door Koolmezen. Vogelaars telden in de maand oktober bijna 80.000 Koolmezen en gaven deze door via de website Trekten.nl. Het gaat om een van de grootste koolmezeninvasies ooit. Oorzaak: het grote tekort aan beukenootjes en andere boomzaden in de bossen van Noordoost-Europa. Om te kunnen overwinteren, zijn de mezen afhankelijk van het aanbod van noten en zaden in het bos. Dit aanbod varieert per winter. In zogenaamde mastjaren zetten bomen veel vruchten en zaden af. Zo was 2011 een erg goed jaar voor de beuk. Omdat de Koolmees verzot is op beukennoten, profiteerde de soort daar volop van. Dit jaar is juist een erg slecht beukennotenjaar. Ook zijn er weinig andere boomzaden in het bos te vinden. Koolmezen, maar ook andere mezen, hebben massaal gereageerd op deze schaarste.

Kartoon in Metro naar aanleiding van persbericht van SOVON

Record

In september waren de eerste tekenen van de uittocht uit het noordoosten al zichtbaar. Vooral de Zwarte Mees werd in deze maand in flinke aantallen in ons land gezien. Net als de Koolmees reageerde deze mezensoort op het sterk verminderde voedselaanbod. Nadat vanaf begin oktober de aantallen Zwarte Mezen afnamen, trok de Koolmees ons land binnen. Op 18 oktober werd een recordaantal van 6.109 exemplaren geteld bij de vogeltrektelpost Kamperhoek in Flevoland. Vogeltellers maakten ook in de dagen daarna melding van grote groepen Koolmezen die langstrokken. Ter vergelijking: in oktober 2011 telden vogeltrektellers nog geen 7.000 Koolmezen in Nederland.

Herkomst

De Koolmezen komen, in tegenstelling tot veel andere zangvogels die door ons land trekken, waarschijnlijk niet uit Scandinavië. Uit telgegevens van vogeltrektelpost Falsterbo in het zuiden van Zweden blijkt namelijk dat de aantallen Koolmezen daar niet uitzonderlijk hoog waren. Door de massale intocht belandden er ook ruim 10.000 Koolmezen in de netten van Nederlandse ringers. Van de gevangen Koolmezen bleken enkele exemplaren eerder dit najaar in de Baltische staten te zijn geringd. Dit suggereert dat de Koolmezen vooral vanuit het noordoosten ons land binnentrokken. Hoewel veel Koolmezen ons land alweer verlaten hebben, zal een deel waarschijnlijk achterblijven. Dan worden de vetbollen en voedertafels binnenkort opvallend drukbezocht. Zie artikel wintervoeding, verderop in dit Bruujssel.

Uit: SOVON nieuws, 05 november 2012

Eigen werk: ôfantastisch en uniek!ô

Op 22 november was er weer een dia-avond eigen werk gepland. We hebben al vele van deze avonden gehad, de opkomst is altijd goed geweest en de kwaliteit van de avonden mag je gerust hoog noemen. Maar deze avond sloeg alles; nog nooit heb ik zo'n mooie filmavond beleefd! Wat was het geval; Gerrit van Eenbergen uit Nistelrode heeft het afgelopen jaar voor het eerst driedimensionaal natuur gefilmd. Hij is echt uniek hierin, want noch op YouTube, noch op Internet bestaat al zoiets. En hij is werkelijk een jaar bezig geweest om de film van deze avond samen te stellen. Nico Ettema hielp hem de beestjes op naam brengen en met plaatsen aan te wijzen waar hij het beste kon filmen. Jacques Raats hielp hem met de montage en het regelen van de apparatuur: een enorme breedbeeld televisie en computer. Jan van der Heijden, een kennis van Gerrit, is een specialist op het gebied van driedimensionaal filmen. Hij heeft zijn kennis opgedaan bij de HCC, de Hollandse computerclub. Jan houdt zich ook bezig met de Stichting Natuurkanaal; een site waar je allerlei natuurfilms op kunt bekijken. Deze drie mensen; Gerrit, Jan en Jacques werken veel samen en voelen elkaar heel goed aan, met als resultaat deze geweldige avond. Gerrit heeft vele avonden gespenseerd aan het uitproberen van verschillende lenzen, tot hij uiteindelijk de goede had. Het filmen zelf kost ook enorm veel tijd, als je dan geen geduld hebt, kun je het wel vergeten. Ook gunstige situaties creëren hoort hierbij.

Toen ik de Groenhoeve binnenkwam rond kwart over zeven, vond ik de boel al helemaal klaar. De tafels waren in een schuine vorm gezet waar de stoelen tussen in stonden, omdat je de film alleen in een bepaalde hoek kunt bekijken. Als je te schuin voor het beeld zit, zie je het niet goed. Rond acht uur waren er ongeveer zestig leden van zowel Vogelwacht als IVN binnen, een mooi aantal. Dat betekende flink koffie zetten en schenken. Wat zagen wij zoal? Voor de pauze was er nog ógewoonô film over voornamelijk insecten. Je kon alles heel erg goed bekijken, want ze waren heel dichtbij gehaald, macrofilmen. Tot in het allerkleinste detail konden we de beestjes zien, zelfs de facetogen en puntogen. Het waren voornamelijk insecten (duizendpoten, mieren, vliegen, wantsen, cicaden enzovoorts), maar ook wel bloemen, vlinders, juffers en libellen. En het was film, dus het bewoog ook nog allemaal. Na het zien van deze film, sla ik nooit geen vlieg meer dood, zo mooi zijn ze.

Na de pauze kregen we allemaal een brilletje uitgereikt, anders kun je niet driedimensionaal kijken. De film begon SPECTACULAIR, een klein muisje liep op een lat en het leek wel of die zo de Groenhoeve binnenrende! Je zag dus ook diepte. Er kwamen ook meesjes op het latje zitten en je had het gevoel alsof je ze zo kon pakken, zo levensecht waren ze. Daarna nog een half uur insecten, vlinders, juffers, libellen en bloemen alsof je er zelf bij was, fantastisch! De bijen zaten onder het stuifmeel, alles was tot in het kleinste detail zichtbaar. Gerrit heeft hier een jaar aan gewerkt, het was voor hem de eerste keer dat hij het aan publiek liet zien, het was zeer de moeite waard.

***Met 3D brilletje kijken
(foto Peter van de Braak)***

Complimenten voor deze drie heren, want ook Jacques heeft altijd iets nieuws. Ze willen het nu voor een groter publiek laten zien en ze vroegen of dit kon, nou ik dacht het wel! Je doet er heel veel mensen een enorm plezier mee. Ik heb in ieder geval genoten en wie niet geweest is, heeft nu echt iets gemist! Hartelijk dank voor deze geweldige avond.

Liesbeth Verkaar

Vogelherkenavond in de Groenhoeve

Die avond (15 november jl.) had ik niets te doen en ik herinnerde me het berichtje op de mail over de vogelherkenavond. Niet verkeerd dacht ik om weer wat bij te leren. Je vogelkennis groeit door de jaren langzaam. Elk jaar zie je wel soorten, die je niet eerder hebt gezien, maar dat gaat langzaam. En je blijft de ervaring houden: ik heb iets gezien, maar ik weet niet precies wat. Het lijkt op ... , maar het zou ook best wel ... kunnen zijn. Dus een stootkuurtje vogels herkennen kwam goed uit.

Stipt vijf voor acht sta ik voor de Groenhoeve. Geen mens te zien. Diny Fleuren en Martien van Dooren stappen ook uit en samen checken we de agenda. Ja, het klopt toch, deur is open en het licht was aan. Maar geen mens te bekennen. Wel vreemd volk, dat boven iets te vergaderen heeft. Om acht uur valt toch iedereen als een zwerm binnen. Klein zwermpje, dat wel, want we zijn met achten af gekomen op de uitnodiging om te komen luisteren naar Peter van de Braak.

Detailfoto van Paapje

Natuurlijk eerst een bakje koffie, maar dan snel aan de slag. We krijgen detailfoto's te zien. Van een klein vogeltje krijgen we een stukje borst te zien en een deel van de kop. De borst is rood en daarboven wat wit, de kop is zwart; boven het oog zie je nog net een wit randje. Mijn eerste gedachte: oh, dat is een Roodborsttapuit. We moesten de vogelboeken meebrengen en ik check. Nee, dat is hij niet. Het blijkt een Paapje te zijn, dat op dezelfde bladzijde staat. Een andere foto laat veel donzig wit zien met daar rond omheen een donkere rand met waterdruppels erop. En daarboven, iets verder weg, een lichtere kleur bruin. Die druppels geven al aan dat je in de

richting van een watervogel moet zoeken. En zo kom ik op een Dodaars, het grappigste watervogeltje dat ik ken. Een van de volgende foto's is van de rug van een vogel: een grijze rug met een lengtestreep. Ik ken hem niet en krijg hem ook niet gevonden. Het blijkt een Draaihals te zijn, die ik nog nooit gespot heb. Die wordt wel bij spoorrails gezien, waar hij op zoek is naar mieren, die een groot deel van zijn menu vormen. Weer wat geleerd. Voortaan fiets ik anders langs terreinen met spoorrails, want die wil ik zeker zien. Je ziet een groen oog met iets geels daaronder zonder veren. Is dat gele een snavel of niet, want dan begint die wel heel ver naar achteren. Die vreemde combinatie van kleur en vorm leidt me uiteindelijk naar de óAliô de Aalscholver. Zo krijgen we 24 detailfoto's te zien van 24 vogels. Al zoekend en pratend vinden we de meeste. Ik scoor er 20 van de 24. Maar bij de details van een Patrijs, de Kramsvogel, een jonge Bosuil en de Huiszwaluw moet ik passen.

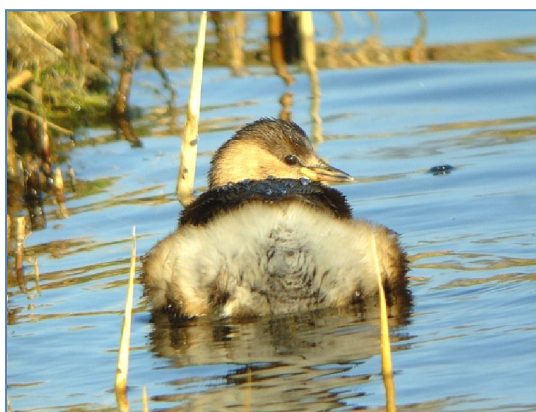
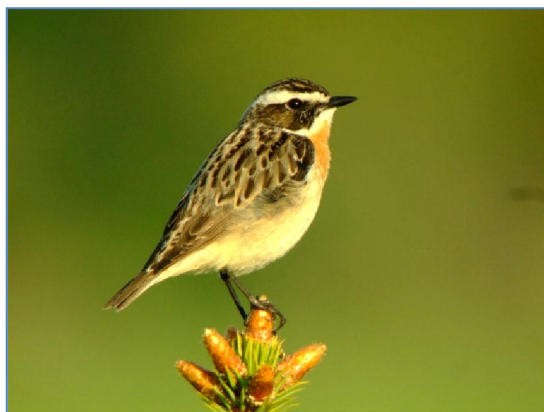

Detailfoto van Dodaars

Tijd voor een rondje koffie. Dan de tweede serie. Daar krijgen we geen details van een vogel te zien, maar de hele vogel. Maar nooit duidelijk. Of onscherp, of half verscholen, of in een grote groep. Je ziet iets opvliegen met roodbruine staart en roestbruine borst, boven de kop zie je nog net iets wits. Meteen raak: Gekraagde Roodstaart. Je ziet een vogel weglopen met een klein omhoogstekend staartje. We krijgen een hint er bij, hij maakt een varkensachtig geluid. De hint bevestigt mijn vermoeden: een Waterral. Maar dan komt er een groepje kbv-tjes: kleine bruine vogeltjes die in het gras tegen de grond aan gedoken zitten. Aan de vogel zelf kan ik het niet zien. Maar de combinatie van een groepje in het gras en tegen de grond gedoken, maakt dat het Fraters zijn.

Die avond komen een kleine vijftig vogels voorbij, steeds als een puzzeltje, of in detail of als onduidelijk geheel. Quizmaster Peter van de Braak toont de beelden, loopt rond, geeft hints en vertelt allerlei bijzonderheden. Heel leuke avond, die veel te snel voorbij gaat. Het is een beetje twee voor twaalf, een beetje examen waar je de boeken mee mag brengen en een beetje spoorzoekertje. Peter, bedankt voor deze avond, het was hartstikke gezellig en leerzaam. Volgend jaar probeer ik zeker weer te komen.

Tineke Huijs

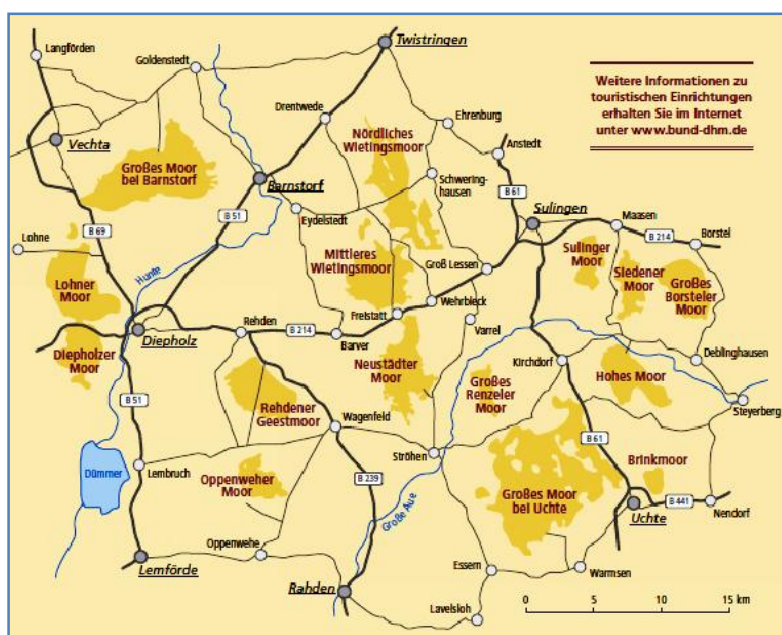

En zo zien de volledige foto's er uit (alle foto's Peter van de Braak)

Dagexcursie naar het Diepholzer Moor (D)

Op zondagmorgen 28 oktober 2012 ging de wekker al om vier uur af. Gelukkig was de klok die nacht een uur teruguit gezet, zodat het toch voelde of het vijf uur was. Vandaag stond een bezoek aan Diepholz op het programma. Om vijf uur gingen we met maar liefst zeventien personen naar Diepholz. Ondanks het uur verschil was iedereen keurig op tijd en kon de drie uur durende autotocht beginnen. Diepholz ligt in de buurt van Osnabrück, Duitsland. Waarom deze moeite?

In Nederland hebben we toch ook geweldige natuurerreinen? Diepholz is de laatste jaren uitgegroeid tot een belangrijke stapsteen voor Kraanvogels op weg naar het zuiden. Duizenden Kraanvogels zijn hier nu te bewonderen. Rond acht uur waren we dan ook aangekomen tussen Diepholz en Vechta. Hier ligt een straatje, genaamd An der Dadau. Langs dit straatje zouden Kraanvogels te zien moeten zijn die op de afgemaaide maïsvelden nog hun graantje meepikken. We waren nauwelijks bij het straatje of we zagen al vele honderden Kraanvogels in het veld.

Betekenis Diepholzer Moor voor de Kraanvogels

Rond Diepholz liggen een vijftiental hoogveenmoerasgebieden, die in de jaren negentig zijn gerestaureerd, nadat het hoogveen is gewonnen. Net als bij ons is het gebied sterk ontwaterd en is er een grootschalige intensieve veeteelt ontwikkeld. Rond de moerasgebieden liggen dan ook uitgestrekte maïsvelden. Gelukkig trekken deze velden weer veel Kraanvogels aan. Nadat de gebieden weer ingericht waren als natuurgebied, kwamen de Kraanvogels steeds vaker naar Diepholz tijdens hun trektocht naar het zuiden. Inmiddels zijn ook Kraanvogels hier aan het broeden gegaan. In 2011 waren er maar liefst negenendertig broedparen geteld die zevenentwintig jongen grootgebracht hebben. Waarschijnlijk hebben we hieraan te danken dat er nu ook in Nederland weer broedende Kraanvogels zijn.

Oude en jonge Kraanvogel (foto John Hermans)

Tijdens de trek vanuit Scandinavië naar het zuiden gebruiken de Kraanvogels diverse stapstenen: gebieden waar ze enige weken verblijven om vandaar naar het volgende gebied te gaan. In Zweden broeden zo'n 17.000 broedparen, in Finland 15.000, Noorwegen 1.000, Polen 3.000 en de Baltische Staten 3.500. Ook in Duitsland zijn maar liefst 3.000 broedparen geteld. Al deze vogels komen samen op Rügen (Noord-Duitsland). Van hieruit gaan ze naar Diepholz. Eind oktober, begin november 2012 zaten hier zo'n 42.000 vogels. De volgende stapsteen is Lac du Der Chantecoq (Reims, Frankrijk). Van hieruit gaan ze naar Landes de Gascogne (Bordeaux). Op deze plek wordt door een aantal ook overwinterd. De rest gaat door naar Laguna de Gallocanta (Noordoost Spanje). Velen gaan dan nog door naar de Extremadura (Zuidwest Spanje, tegen de grens van Portugal). In Frankrijk verblijven zo'n 30.000 vogels in de winter, in Spanje is dat een 70.000 vogels. Daarnaast zijn er nog enkele duizenden vogels die naar Marokko of Portugal gaan.

Het weggetje óAn der Dadauôafrijdend bracht nog meer Kraanvogels. Om de Kraanvogels die hier zeer schuw zijn, niet teveel te verstoren, zijn enkele landbouwwegen tot verboden gebied verklaard. Uiteraard hebben we deze niet genomen, maar zijn via andere wegen door het foerageergebied gereden. Enkele jaren geleden zagen we hier nog leuke soorten, vandaag bij prachtig zonnig weer was het wat minder.

Rene van Hoof krijgt ácadeauô

Hete erwtensoep (foto's John Hermans)

Een Torenvalk en een Watersnip waren buiten de duizenden Kraanvogels het opmerkelijkst wat we gezien hadden. Ook graasden er veel reeën in het veld. We besloten om het Rehdener Geestmoor te bezoeken. Hier staat een mooie uitkijktoren (Moordamm 10, 49453 Hemsloh) van waaruit het gebied prachtig te overzien is. We besloten eerst om een kleine wandeling te maken in het 1.370 hectare grote gebied. Ook hier was het rustig met de vogels. Inmiddels was het toch al over twaalven, zodat we de meegebrachte erwtensoep en worstjes begonnen op te warmen. Maar eerst werd Rene van Hoof getraakteerd op een cadeau. Bij het uitpakken bleken het zijn oude kleren te zijn die hij achtergelaten had in Estland. De hotelleiding had

***Grote groepen Kraanvogels
(foto John Hermans)***

gedacht dat deze vergeten waren mee te nemen en waren zo aardig om deze naar Uden te sturen. Rene komt er maar niet vanaf!!! Met behulp van mijn benzinebrander hadden we na een half uur hete erwtensoep, die er goed in ging. Ook de broodjes met worst werden hierna verorberd, gadeslagen door jaloerse Duitse wandelaars. De grote groep Kramsvogels die vlakbij neerstreek zorgde voor een pauze in het eten. Met een volle maag gingen we naar het Neustädtermoor. Dit 1.591 hectare grote gebied heeft ook een uitzichttoren (Hochmoorweg 10, 49419 Wagenfeld), die nog mooier is als die van Rehden. Nu geen Ruigpootbuizerd, wel een Bruine Kiekendief en een Slechtvalk. Er verblijven volgens de boeken zo'n 20.000 Kraanvogels 's nachts hier. Dit wisten we niet, zodat na een wandeling gemaakt te hebben in het gebied, we terug gingen naar Rehdener Geestmoor om daar tegen de schemering het binnenvallen van de Kraanvogels gade te slaan. Om vier uur in de middag was het al hartstikke druk op de parkeerplaats en konden we de auto amper kwijt. Langs de weg stond al een hele rij opgesteld die alsmaar aangroeide. De eerste groepen Kraanvogels streken neer. Toch komen ze hier niet, zoals in Lac du Der, bijna over je hoofd aangevlogen. De massaliteit is wel overweldigend. In anderhalf uur tijd dwarrelen duizenden Kraanvogels uit de lucht neer. Ook diverse groepen ganzen, voornamelijk Kolganzen en eenden vergezellen de Kraanvogels en overnachten in het moeras.

Tegen het donker worden rond half zes besloten we om richting huis te gaan. We moesten immers nog een drie uur rijden. In Nederland hebben we nog een AC-restaurant aangedaan, alvorens de Groenhoeve te bereiken. Een vermoeiende, maar weer zeer geslaagde vogeldag rijker. Voor herhaling vatbaar.

Jan-Willem Hermans

Kraanvogel (foto John Hermans)

Jaarverslag 2012 (werkgroep Uilen)

♣Kerkuilen vertonen vormen van herstel en Steenuilen vertonen een daling in 2012♠

Het jaar 2012 was een apart jaar voor de Kerkuilen. In mei waren er al meldingen van jonge Kerkuilen. Soortgelijke informatie ontvingen we ook uit andere delen van Brabant. Ook andere werkgroepen troffen al vroeg jongen aan. We kregen zelfs mailtjes binnen met de melding dat er al grote jonge uilen in de kasten zaten. Al helemaal vliegvlug. Toen wij zelf begin juni op pad gingen, waren we dus erg benieuwd naar wat we zouden gaan aantreffen. En ja hoor, bij de eerste kast troffen we drie grotere jonge vogels aan. In de tweede kast zat een koppel Kerkuilen nog op negen eieren! Waarvan het negende ei diezelfde nacht was gelegd. Dit wisten we omdat er een webcam in de kast was geïnstalleerd en de bewoners dagelijks het aantal eieren telden. Op andere plekken kwamen we gelukkig na twee jaar afwezigheid weer uilen in de kast tegen. De uilen waren niet tot broeden gekomen, maar ze zaten in ieder geval weer in de kast. Hopelijk kunnen we volgend jaar weer broedgevallen noteren op die locaties. Op weer een andere locatie kwamen we drie kleinere jongen tegen, waarbij het kleinste jong pas een aantal dagen uit het ei was. In de kast lagen verschillende prooien op voorraad, dus aan muizen bleek geen gebrek. Later zijn de drie jongen ook uitgevlogen.

Dit jaar hebben we ook weer op een aantal plaatsen jonge Kerkuilen geringd. Hierbij was de Jeugdvogelwacht betrokken. Het is altijd leuk om de jeugd te betrekken bij dit soort activiteiten. Het is ook in ons eigen belang natuurlijk, want van diezelfde jeugd zullen wij het later toch moeten hebben. Jaap van der Spek was weer onze ringer dit jaar. Jaap doet dit soort dingen heel erg leuk met de jeugd en legt de dingen goed uit. Hij stemt helemaal af op de doelgroep. De jongen uilen mochten door de jeugd worden vastgehouden en er werden volop foto's gemaakt. Ook de braakballen uit de kasten werden fanatiek verzameld. Zakken vol gingen er weer mee naar huis! Of de ouders ook allemaal zo enthousiast hebben gereageerd?

Onze conclusie voor seizoen 2012: een beter Kerkuilenjaar. De Kerkuilen waren op sommige locaties aan de vroege kant. Normaal wordt er na de eerste week van juni gecontroleerd en dan zijn de jonge vogels meestal nog klein. Nu waren er redelijke verschillen te zien en dat op redelijk korte afstanden. Ten opzichte van vorig jaar is er sprake van een stijgende lijn. Iets meer broedparen, meer eieren, meer jongen en meer uitgevlogen jongen. Hopelijk zet deze stijgende lijn het komende seizoen ook nog door en kunnen we volgend jaar nog mooiere cijfers laten zien.

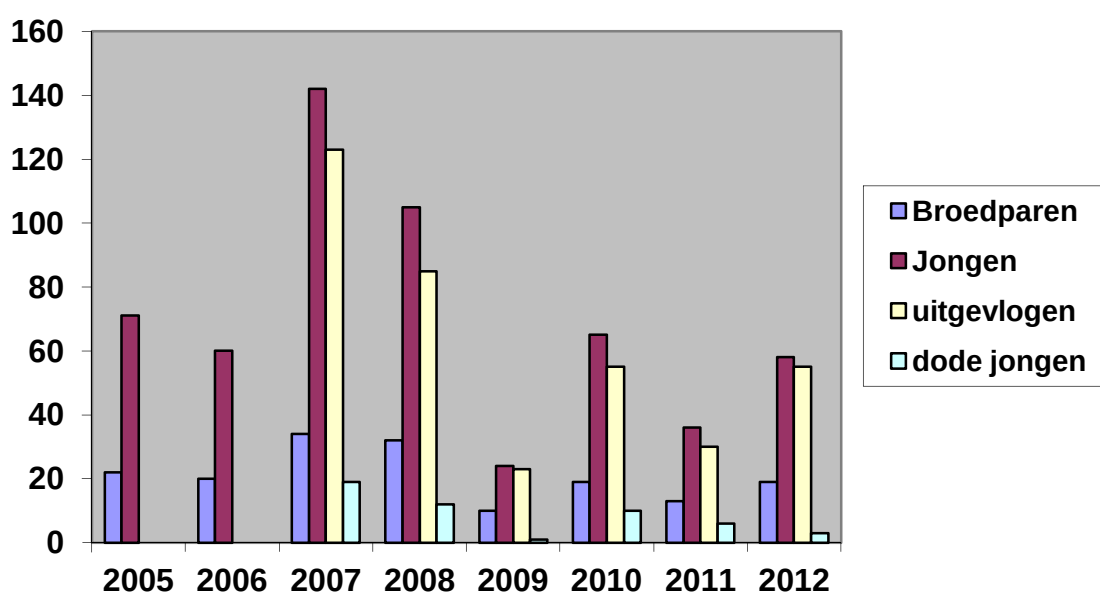

De Jeugdvogelwacht is betrokken bij het ringen van de Kerkuil

Broedresultaten van de Kerkuil in 2012

Werkgebied	Door	Broed- paren	Eieren	Jongen	Uitgevlogen jongen	Dode jongen
Venhorst Boekel	Rien de Mol	5	Ó16	16	16	?
Odiliapeel Volkel Zeeland Wilbertoord	John Hermans Cor van Bree Johan van Roosmalen	2	Ó17	6	5	1
Keldonk Erp Boerdonk	Ad van Wanrooy Tiny van den Elsen Theo Peters	4	Ó20	11	10	1
Mariaheide Veghel Vorstenbosch	Jan van den Tillaart William van der Velden	6	Ó17	17	17	?
Uden	Peter van de Braak Willie Bergmans Henk Heesakkers John Opdam	2	Ó8	8	7	1
Totaaloverzicht werkgebied 2012		19	Ó78	58	55	3
Totaaloverzicht werkgebied 2011		13	Ó41	36	30	6
Totaaloverzicht werkgebied 2010		19	76	65	55	10
Totaaloverzicht werkgebied 2009		10	Ó33	24	23	1
Totaaloverzicht werkgebied 2008		32	Ó140	105	85	12
Totaaloverzicht werkgebied 2007		34	Ó154	142	123	19

Noot: Het aantal eieren is een aanname! Het aantal eieren is gebaseerd op het aantal jongen en de beschikbare gegevens met betrekking tot legselgrootte. In werkelijkheid zal dit aantal waarschijnlijk groter zijn.

Broedresultaten van de Steenuil in 2012

Steenuilen komen meestal voor in de buurt van de mens. Hij zoekt graag een nest of roestplaats in verlaten schuurtjes, rommelige overhoekjes met gestapelde muurtjes of houtstapels, hoogstamboomgaarden met oude knoestige bomen of holtes van knotbomen. In de nabijheid jagen ze dan op regenwormen, muizen, kleine vogeltjes en grote insecten. Overdag verschuilen ze zich op beschutte plekken en bij mooi weer gaan ze graag in het zonnetje zitten. Als je je ogen goed de kost geeft overdag, dan kun je er meer ontdekken dan je in eerste instantie zou verwachten. Het biotoop dat hierboven wordt beschreven, komen we steeds minder tegen. Er zijn steeds minder leegstaande en vervallen schuurtjes en over hoogstamboomgaarden zullen we maar zwijgen. Dat maakt het voor het Steenuiltje moeilijk. Het vraagt om veel aanpassingsvermogen en veerkracht en dat blijkt deze vogel gelukkig te bezitten.

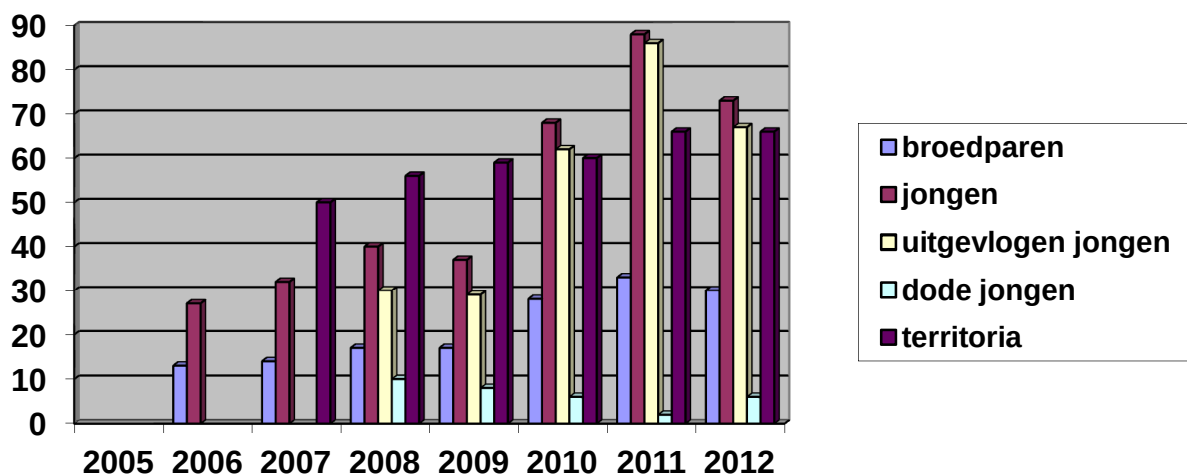

Steenuil (foto John Hermans)

Het Steenuiltje komt weer in toenemende mate voor in onze omgeving. Landelijk doet hij het ook best goed. Dat blijkt uit verschillende onderzoeken en landelijk aangeleverde broedgegevens. 2012 was weer een goed jaar voor de Steenuiltjes afgezien van de kleine terugval. Als we kijken waar we vandaan komen en welke stijging we de afgelopen jaren hebben kunnen zien, mogen we best trots zijn op de resultaten. De maatregelen die worden genomen en de vele uren die vrijwilligers investeren om de terugloop een halt toe te roepen lijken langzamerhand hun vruchten af te werpen. Enkele van deze maatregelen zijn het hangen van steenuilennestkasten en biotoopverbetering. De nestkasten worden gehangen in kansrijke leefgebieden voor de Steenuil. Sommige kenners zijn nogal sceptisch over het succes van de nestkasten. Zij zeggen dat het jaren duurt voordat die kasten worden bewoond door Steenuilen. Wij hebben gelukkig heel andere ervaringen. Verschillende van onze kasten zijn in het seizoen dat zij zijn gehangen ook door Steenuilen in gebruik genomen. In een aantal gevallen was er zelfs sprake van broedgevallen. De snelste bezetting die wij kennen was binnen vierentwintig uur. Dat was de steenuilencast bij de familie Van de Veerdonk. Op een zaterdagochtend hadden we die kast gehangen en de volgende zondagochtend tijdens een publiekswandeling zat een Steenuil al in de opening. Gelukkig kennen wij binnen ons werkgebied nog een redelijk aantal vrije broedgevallen. Dat zijn de broedgevallen die niet in een nestkast plaatsvinden. Vaak zitten deze koppels onder de golfplaten van een oude varkensschuur of onder een rieten kap. Vaak zijn het plaatsen die niet of nauwelijks te bereiken zijn en daardoor bijna niet te controleren. In die gevallen is de informatie over het broedresultaat/succes dus ook beperkt. We kunnen dan maar weinig zeggen over het aantal eieren dat is gelegd, over het aantal jongen dat is uitgekomen, over de jongen die zijn uitgevlogen of zijn overleden. Alleen feitelijke informatie is bruikbaar. Dat betekent dat we bij deze vrije broedgevallen regelmatig moeten gaan kijken. Jonge Steenuilen zwerven op een bepaald moment rond de nestlocatie. De jongen die dan worden waargenomen leveren de harde gegevens die bruikbaar zijn voor onderzoeksdoeleinden. Als men twee jongen heeft waargenomen, wil dat niet zeggen dat dit het totale broedsel is. Er kunnen natuurlijk altijd nog jongen zijn die zich verscholen houden, jongen die zijn dood gegaan enzovoorts. Het is zeer aannemelijk dat er dit jaar meer jonge Steenuilen zijn uitgevlogen dan dat wij in onze grafieken laten zien. Wie zegt dat wij alle broedparen in beeld hebben!? Maar met die gedachten kunnen we niets, dat het blijft speculeren. We kunnen alleen maar iets zeggen over wat we wel in beeld hebben en dat is wat wij als werkgroep graag met jullie willen delen. Hopelijk kunnen we het volgende seizoen wederom melden dat de Steenuilen het goed hebben gedaan.

Werkgebied:	Door:	Territoria / Locaties:	Broedparen	Eieren	Jongen	Uitgevlogen jongen	Dode jongen
Venhorst Boekel	Rien de Mol	De broedresultaten met betrekking tot de Steenuil in de subregio Venhorst - Boekel, worden door de werkgroep Boekel verwerkt. Deze informatie is niet opgenomen.					
Odiliapeel Volkel Zeeland Wilbertoord	John Hermans Cor van Bree Johan van Roosmalen Wim Janssen	11	3	Ó7	Ó7	7	?
Keldonk Erp Boerdonk	Ad van Wanrooy Carel van der Sanden Tiny van den Elsen Theo Peters	17	12	Ó37	34	29	5
Mariaheide Veghel Vorstenbosch	Jan van den Tillaart William van der Velden	17	5	Ó7	7	7	?
Uden	Peter van de Braak Willie Bergmans Henk Heesakkers John Opdam	21	10	Ó29	25	24	1
Totaaloverzicht werkgebied 2012		66	30	Ó80	73	67	6
Totaaloverzicht werkgebied 2011		66	35	Ó95	95	93	2
Totaaloverzicht werkgebied 2010		60	28	86	68	62	6
Totaaloverzicht werkgebied 2009		59	17	Ó45	37	29	8
Totaaloverzicht werkgebied 2008		56	17	Ó40	40	30	10
Totaaloverzicht werkgebied 2007		-	13	?	27	27	-

Noot: Daar het hier een flink aantal vrije broedgevallen betreft, welke moeilijk of in de meeste gevallen niet te controleren zijn, kan men geen duidelijk beeld geven van het aantal gelegde eieren en jongen. Het aantal uitgevlogen jongen wordt bepaald op basis van de waarnemingen. Ook hier betreft het (voor een deel) een aanname, het aantal uitgevlogen jongen kan mogelijk groter zijn (geweest).

John Opdam,
Coördinator Werkgroep Uilen

Hier wordt riet geplant

Zo'n vijftientig enthousiastelingen begonnen op zaterdagmorgen het riet dat daar al stond in kleine mootjes te hakken. Langs de poelen werden ongeveer om de meter kuiltjes gegraven, waarin een mootje riet verdween. Het blijkt dat riet nogal gemakkelijk groeit, we zullen het resultaat naar alle waarschijnlijkheid dit voorjaar kunnen bewonderen. Tijdens de pauze werden we weer volop voorzien van koffie en de gemeente Uden schonk ons zelfs een worstenbroodje. Het weer werd er niet beter op, maar de gedachte dat we in het voorjaar hier een hele rietkraag krijgen gaf ons volop energie. In Uden zijn niet veel rietvelden te vinden. Dit veld zal hopelijk Rietgorzen, Kleine Karekieten en misschien wel Rietzangers moeten aantrekken. De gemeente heeft nog veel werk aan deze natuurparel voordat het af is, echter het rietplanten is gereed. Het wachten is nu op de groei in het voorjaar.

Tekst: Jan-Willem Hermans

Foto's: Ernest de Groot

Koffie met een worstenbroodje gaat er goed in

ôDe Vogelkiekeré ô met een kerstverhaal

De frustratie spat er vanaf en ondanks dat zijn slachtoffer niets heeft in te brengen en inmiddels op zijn rug ligt blijft hij erop los dansen. Ik voel met het beestje mee, niet in de laatste plaats omdat hij groot is geworden van mijn aangeboden voer. Nogmaals een sprong op zijn borstkas. Krijzen kan hij niet meer en op zijn rug liggend kijkt hij met wijd opengesperde bek en ogen zijn belager recht in de ogen. Nog één dansje en het laatste beetje

lucht wordt uit zijn longen geperst. Nisus kijkt nog even om zich heen en vliegt vervolgens met zijn slachtoffer in zijn klauwen naar een plekje achter in de tuin waar hij, na even te hebben uitgerust, hem van zijn jasje ontdoet. Het einde van het leven van de zoveelste Huismus die zich in mijn tuin veilig waande voor patrouillerende katten en ander gespuis. Hoewel ik de Sperwer een prachtvogel vind gaat het mij toch iedere keer weer aan het hart dat deze juist ómijnô vogels rooft.

Nou moet ik hem nageven dat hij dit keer wel heel veel geduld had voordat hij zijn slachtoffer op zijn rug had liggen. Een uur eerder namelijk riep mijn zoon vanuit zijn zolderkamer naar beneden: ñPa, je vriend zit hier boven op het dak.ò Toen ik boven kwam was mijn zoon driftig op zoek naar één van zijn Grasparkieten. Een tweede zat inmiddels, met een hartslag van zoñ tweehonderd, met zijn tenen om de tralies van zijn kooi geklemd en keek apathisch voor zich uit. De vermiste vogel werd uiteindelijk achter de kast aangetroffen. Al snel bleek mij wat er was gebeurd. De oorzaak van de paniek onder de parkieten was Nisus, die zojuist op het dakraam van de zolderkamer was geland, in de veronderstelling een lekker hapje te bemachtigen. De parkieten zaten namelijk, niets vermoedend, luid kwetterend op een stokje voor dat raam toen slechts enkele centimeters van hen verwijderd de belager op het glas plofte. Het kleine neefje van Gentilis was de klap nog niet te boven en zat versuft op de rand van het dakraam voor zich uit te staren. Het duurde echter maar enkele minuten voordat hij weer bijkwam, weg vloog en post vatte in een berkenboom midden in de tuin. Daar heeft hij nog enige tijd zijn avontuur geëvalueerd totdat hij een nieuw slachtoffer in het vizier kreeg. Dit keer Major, een Koolmees die in de kruin van een boom in de tuin van de achterburen zat. Maar het was duidelijk dat Nisus nog niet van de klap tegen het raam was hersteld, gezien de door hem toegepaste tactiek. In plaats van snelheid maken en zijn slachtoffer vanuit een hinderlaag verrassen, vloog hij er in een rechte lijn op af en landde op de plaats waar Major zo-even nog zat. Het vervolg was een enerverend schouwspel, een ðkat en muisspelô waarbij Major steeds naar een andere tak sprong of vloog en Nisus hem volgde in een poging hem te pakken. Steeds weer vloog hij op en landde vervolgens met vooruit gestoken klauwen op de plek waar Major even daarvoor nog zat. Maar die was watervlug en was hem keer op keer te snel af en nam voortdurend een andere positie in. Nou zal Major's hartslag door die achtervolgingen ook behoorlijk zijn toegenomen maar zijn tactiek werkte wel. Nisus kreeg hem niet te pakken en gaf gefrustreerd zijn pogingen uiteindelijk op om zijn vertrouwde jacht tactiek op de Huismussen maar weer te gaan toepassen.

'Adem benemen'

Zijn specialisatie bestond namelijk uit het uit de struiken ôkloppenô van deze mussen. In de tuin van onze burens staat een vuurdoornstruik waarvan de kruin deels over de erfsgheiding tot in onze tuin reikt, dicht bij onze vogelvoederplaats. Bij onraad, vaak aangekondigd door een luide alarmkreet van een soortgenoot of Merel in één van de tuinen verderop, vliegen de mussen en mezen altijd linea recta van de voederplaats naar deze struik en houden zich daar dan schuil tussen de doornen, diep verborgen in het midden van de struik. Een korte tijd is het vervolgens doodstil, tot Nisus zich, met wijd uitgespreide vleugels boven op de struik laat neervallen. Een luid gekrijs is het gevolg.

'schransen'

In de voederperiode gaat het soms wel om een tien- of twintigtal vogels, die als ze roerloos tussen de doornen van de struik zouden blijven zitten niets van Nisus te vrezen zouden hebben. Maar in tegenstelling tot de slimme Major raakt Nisus door het gedrag van de mussen alleen maar meer opgewonden. Hij blijft met wijd gespreide vleugels op en neer springen van de ene op de andere tak en verleidt daarmee enkele vogels te vluchten. En daarmee is weer het doodvonnis van één van de vogels getekend.

Domé , domé , domé .; Dom-esticus vliegt weliswaar met hoge snelheid vanuit de struik naar de andere kant van de tuin maar omdat hij in een rechte lijn vliegt is hij kansloos voor zijn belager, die uit de struik opveert, snelheid maakt en binnen een afstand van ongeveer acht meter zijn slachtoffer al in zijn klauwen heeft. Had deze jongen maar naar Major gekeken dan had hij deze aanval zeker overleefd. Het zit óm vast in zijn naam. Het vervolg van het verhaal is inmiddels bekend. Nog een half uurtje óitbuikenô in een tak van een boom en Nisus houdt het voor gezien en verlaat vervolgens onze tuin. Morgenvroeg, tijdens ons ontbijt zal hij vrijwel zeker weer acte de presence houden.

Klets en foto's,
Bert van Ginkel

'en uitbuiken'

Eerste Udense Najaarstuinvogeltelling

Op 18 november 2012 is de voor de eerste keer in het najaar een tuinvogeltelling door leden van de Vogelwacht Uden gedaan. De gebruikte methode is gelijk aan de landelijke tuinvogeltelling van Vogelbescherming Nederland. Er is dus een half uur lang opgeschreven welke vogels en hoeveel van elke soort er in de tuin aanwezig waren. Overvliegende vogels tellen daarbij niet mee, de vogels moeten binding met de tuin hebben.

Koolmees
(foto John Hermans)

In totaal hebben uiteindelijk vijftientig tuinen meegedaan, niet alleen in Uden maar ook in de omgeving tot aan Lith en Deurne aan toe. Iedere teller heeft aangegeven van hoe laat tot hoe laat er is geteld, of het een grote tuin of een kleine tuin is en of er gevoerd wordt of niet. Het weer was niet bepaald gunstig, ôs morgens heeft het veel geregend, maar in de loop van de dag werd het weer beter.

In totaal zijn er 485 vogels geteld, verdeeld over vijftientig soorten. Dat is zeker niet slecht, gezien het weer. De meest tuinen hadden niet zoveel soorten, de beste tuin was goed voor zeventien soorten, maar dat was ook wel een uitschieter, acht à negen soorten was gebruikelijk. Er was ook een tuin met maar twee soorten. De tuin met de meeste soorten was niet de tuin met de meeste vogels, dat was een andere tuin, waar 61 vogels geteld werden.

Soort	Aantal	Aantal tuinen
Boomklever	2	2
Ekster	11	8
Gaai	7	6
Groene Specht	1	1
Groenling	14	6
Grote Bonte Specht	5	4
Heggenmus	24	15
Holenduif	1	1
Houtduif	8	6
Huismus	66	14
Kauw	11	4
Koolmees	101	24
Kuifmees	1	1
Merel	55	23
Pimpelmees	70	22
Ringmus	18	2
Roodborst	21	18
Sijs	6	1
Spreeuw	7	2
Staartmees	1	1
Turkse Tortel	11	9
Vink	31	15
Waterhoen	1	1
Winterkoning	6	6
Zwarte Kraai	2	1

Bart Gras liet weten dat hij vaker onderzoekjes had gedaan, hij schreef keurig bij elke verandering ook het tijdstip en wat er gebeurde. Een vergelijking met de (landelijke) telling van 21 en 22 januari: toen is er in eenentwintig tuinen geteld, er waren 573 vogels van zesentwintig verschillende soorten. Toen werden er het meest Huismussen geteld (88) en had de tuin met de meeste soorten er vijftien.

Maat tuin

Maakt het uit of je een grote tuin hebt of niet? Dat ligt natuurlijk wel voor de hand, maar is dat ook echt zo? Met dit mini-onderzoekje kunnen we daar wel wat over zeggen. In grote tuinen werden gemiddeld tweeëntwintig vogels over 8,5 soorten geteld, in kleine tuinen was dat zestien over 6,7.

Voeren

Zorgt voeren er voor dat er meer vogels in de tuin komen? Ook dat lijkt voor de hand liggen, maar dit keer hebben we ook cijfers. In tuinen waar gevoerd werd, telden we 20,6 vogels, verdeeld over 7,9 soorten, zonder voer veertien vogels verdeeld over zeven soorten. Een duidelijk verschil dus. Nou voert niet iedereen op dezelfde manier, de een voert al heel lang en de ander nog maar net, de een heeft een heel palet aan verschillende vogelhapjes en de ander alleen maar een vetbolletje, maar toch is het een duidelijk verschil.

Tijdstip tellen

Helaas had niet iedereen aangegeven wanneer ze hadden geteld, maar toch waren er genoeg die dat wel gedaan hadden. Normaal zijn vogels ôs morgens actiever dan ôs middags, maar dit keer werkt het weer niet mee en dat is te zien aan de cijfers: ôs morgens werden er gemiddeld zestien vogels geteld, over gemiddeld zeven soorten, ôs middags was dat ruim vierentwintig over bijna negen soorten. In dit geval zal het weer een grotere rol hebben gespeeld dan het tijdstip.

De tellers, bedankt voor hun medewerking: Andor Adriaanse, Leo Ballering, Jo en Els van de Berg, Peter van de Braak, Wolter Brongers, Nicole van de Burgt, Simone van de Burgt, Koos Doorten, Annie van Eggelen, Annette Elferink, José Escher, Bart Gras, Jan-Willem Hermans, John Hermans, Tineke Huijs, Bart van Kessel, Fred Klotz, Marion Raaijmakers, Johan van Roosmalen, Jolanda Rutten, Jan en Annie van den Tillaart, Ton van den Tillart, Peter en Tonny Vlamings, Ria de Vent, Lambert en Hermien Verkuijlen en Carlo Wijnen.

Arend Vermaat
(Coördinator Werkgroep Inventarisatie)

Roodborst (foto Marc Gottenbos)

Vogel in de Maashorsté óde Barmsijsô

Deze keer belicht ik de Barmsijs (*Acanthis flammea*). Bij de Hofmansplassen zijn deze vogels elk najaar te bewonderen. Het is een echte zaadeter, voornamelijk berken- en elzenzaden zijn belangrijk. Bij het eten van zaden moet ook veel gedronken worden. Alle ingrediënten zijn bij de Hofmansplassen aanwezig. De vogel broedt ook in Nederland, het betreft dan de Kleine Barmsijs, een oorspronkelijk Britse vorm. In 1942 voor het eerst in Nederland. In de jaren negentig broeden er een vijfhonderd paartjes, voornamelijk op de Waddeneilanden en de duinen. De laatste jaren zien we weer een afname van vijftig procent (bron SOVON, broedvogels). De vogels die we nu hier zien, zijn naar alle waarschijnlijkheid Noord-Europese Barmsiijen.

De Barmsijs lijkt een beetje op de Kneu en ook het gedrag heeft veel weg van de Kneu. De bovendelen zijn bijna egaal bruin, terwijl de onderdelen glanzend wit zijn. Maar het voorhoofd blijft het gehele jaar rood, waardoor ze hieraan goed te herkennen zijn. De kin is zwart. Het zijn kleine actieve vogeltjes met spitse vleugels die lang lijken in verhouding tot het lichaam. Het mannetje heeft in het voorjaar een duidelijke roze borst en stuit. Het wijfje mist deze meestal. In de winter zijn de mannetjes minder roze op de stuit en de borst. De roep is hoog en metaalachtig, een snel aanhoudend ñdjedjedjeò.

De Latijnse naam betekent: de op distels voorkomende vlammend gekleurde. De Nederlandse naam ðarmô duidt op het rode voorhoofd en de rozerode borst van het mannetje. Vermoedelijk is er aanvankelijk sprake geweest van ðarnô met de betekenis van brandend of vlammend (vergelijk ook barmhartig wat warm van hart betekend). In onze streken kwam vroeger de naam Vlaemseeske voor, wat weer op de vlam en Sijs terug te brengen is. Omdat de vogel voornamelijk als trekvogel uit het Noorden bij ons bekend is, werden ook ðNoordseeskeën ðNoordpiemelkeê gebruikt voor de Barmsijs.

De berkenbosjes bij de Hofmansplassen zijn altijd interessant, naast de Barmsijs hebben we ook veel kans op de Appelvink en Putters hier. Trek er op uit en ontdek het zelf. Veel plezier.

Jan-Willem Hermans

Barmsijs (foto John Hermans)

Twee miljoen trekvogels over de Brobbelbies

6Afgelopen zondag werd de twee miljoenste trekvogel geteld op de telpost van de Vogelwacht Uden. Het was een Huiszwaluw die om half elf in een groepje van veertien stuks over de telpost trok.6

ñVijf Houtduiven, drie Koperwieken, vijfendertig Vinken, vijf Pimpelmezen en een Koolmees, eenenzeventig Kolganzen; van alle kanten worden trekvogels doorgegeven aan Henk van den Acker, de notulist van de telpost, die het maar nauwelijks kan bijhouden. Oktober is dan ook de maand waarin de najaarstrek van de vogels zijn hoogtepunt bereikt. Miljoenen vogels vliegen over Nederland naar het zuiden; een fascinerend schouwspel voor wie er oog voor heeft!

Op telpost 6de Brobbelbies6 van Vogelwacht Uden is het dan ook een drukte van belang; iedereen wil dit spektakel meemaken. Er zijn fanatieke tellers, zoals Jan Verhoeven, met John Hermans oprichter van de telpost, die speciaal in oktober vakantie neemt om te tellen. Maar er zijn ook minder fanatieke tellers, vogelaars die komen buurten en fotograferen die de krenten in de pap willen vastleggen.

Vogelwacht Uden telt al jaren de trekvogels die in het najaar over de Maashorst vliegen. Daar hebben ze een telpost ingericht, met een keet om te schuilen voor een buitje en om koffie te maken. Rondom de telpost is wijd uitzicht en worden alle overvliegende vogels geteld. Dat is nog niet zo makkelijk. Meestal wordt eerst een piepje of roepje gehoord, dan weten de tellers welke soort het is en speuren ze de lucht af om te kijken waar de vogel vliegt. Als ze die ontdekt hebben, proberen ze nog het aantal te tellen en dat valt ook al niet mee, zeker niet als er verschillende soorten door elkaar vliegen. Trektellen is dan ook echt teamwerk!

Van de resultaten worden uitgebreide analyses gemaakt en die hangen aan de deur van de telkeet. Hierdoor weten de tellers direct of er van een soort een dagrecord is gesneuveld of dat een soort nooit eerder zo vroeg of laat in het seizoen is waargenomen. Er wordt op de telpost dan ook veel geroepen, gediscussieerd en gelachen, maar samen komen ze er altijd uit.

De Huiszwaluw, die als twee miljoenste vogel overkwam, was helemaal speciaal. Nog nooit zijn er zo laat in het seizoen Huiszwaluwen over de Brobbelbies gekomen; bijna een week later dan het vorige record uit 2008. De vijftien tellers die zondag op de telpost aanwezig waren, werden dan ook even stil. Maar niet voor lang want de volgende lading vogels diende zich alweer aan.

Een uitgebreid jaarverslag en de telresultaten staan elke dag op www.vogelwachtuden.nl. Het bovenstaande artikel verscheen eind oktober in de regionale pers, het is iets aangepast voor het Bruujssel.

Naar aanleiding van het krantenartikeltje is er op zaterdag 27 oktober 2012 in het Brabants Dagblad een paginagroot portret van Jan Verhoeven op de telpost gemaakt. Zie link: <http://www.brabantsdagblad.nl/regios/udenveghel/11933638/Jan-Verhoeven-na-maand-uitgeteld.ece>.

Huiszwaluw (foto Marc Gottenbos)

Leo Ballering

Excursie Smakterveld

Op zondag 25 november 2012 reden we met drie auto's richting Venray. In Sint Anthonis sloten Isidro Rendon en Mark van Els zich ook aan bij de stoet. Sterker nog, Mark ging voorop. Hij kent de omgeving van Venray, dat niet zover af ligt van Sint Anthonis, zeer goed.

Het Smakterveld is te bereiken via de afslag Venray Noord, waarbij je op het industrieterrein komt. Niet bepaald een natuurerrein. Aan de rand van dit industrieterrein ligt een zuiveringsinstallatie die het water loost op een sloot. Het is deze sloot die een bezoek aan dit terrein tot een belevenis maakt. Vele vogels zitten aan de rand van de sloot te foerageren en zijn in de auto zeer dicht te benaderen. Vooral in de winter blijft deze sloot open en trekt dan veel soorten aan. Veel fotografen kennen deze plek; vanuit de auto zijn prachtige plaatjes te schieten van bijvoorbeeld een Bokje of een IJsvogel om maar enkele soorten te noemen. In de buurt van de zuivering aangekomen zagen we direct een Grote Gele Kwikstaart. Deze was niet alleen, er hebben zich twee paartjes gevestigd, die ook in de winter te zien zijn. En hoe, de vogel is geheel niet schuw en komt zelfs op de spiegel van de auto zitten. John heeft hier foto's van gemaakt.

Iets verderop zat een Dodaars, die telkens omlaag dook. Ook een Witgat vloog op. Langs de sloot staan diverse stokken om de IJsvogel gelegenheid te geven deze als visplek te gebruiken (en natuurlijk de fotograaf om te fotograferen). Helaas was er nu geen IJsvogel te zien. Buiten een Blauwe Reiger en een Grote Zilverreiger was het verder rustig aan de waterkant. Mark wist aan de andere kant van Venray nog een vijver te liggen waar beversporen te zien zijn. Na enige omzwervingen kwamen we bij deze vijver. Overal langs de vijver was gegraven en konden we de doorgeknaagde bomen zien. De bever heeft hier goed huisgehouden. We menen altijd dat we naar de Biesbosch moeten om deze soort te zien, echter veel dichterbij huis zijn ze er ook al. Op de terugweg hebben we nog even de Sint Anthonisheide aangedaan. De Klapekster liet zich hier heel mooi zien.

Een halfdaagse excursie, niet al te ver weg, met mooie waarnemingen. Als het echter streng winter is het Smakterveld nog interessanter.

Jan-Willem Hermans

***Grote Gele Kwikstaart met
Mark van Els op de achtergrond
(foto John Hermans)***

Vogelwacht-winkel in andere handen

Na twee jaar zoeken is het dan eindelijk gelukt. Enkele leden van de Vogelwacht Uden hebben zich bereid gevonden om de winkel voort te zetten. De groep bestaat uit Bart Gras, die de administratie voert, Koos Doorten, die de winkelvoorraad bijhoudt en verder uit Ria de Vent en Henk Arnoldussen. Deze vier personen zullen de verkoop en presentatie van de winkel gaan doen.

De overdracht van de winkel zal officieel in januari 2013 gebeuren. Er breekt een nieuwe periode aan met nieuwe mensen en nieuwe ideeën. Het doel van de winkel blijft gelijk: het tegen een zo laag mogelijke prijs leveren van artikelen die passen binnen de activiteiten van onze vereniging. De prijzen worden door de winkel zo laag mogelijk vastgesteld, maar de winkel moet ook quitte spelen. Dus als er een verlies is, moet de winkel dat zelf opvangen.

Met deze groep winkeliers wordt de winkel dus voortgezet. Maar die kan alleen blijven bestaan als de leden van de Vogelwacht daar gebruik van maken. Het zou zonde zijn om dat niet te doen, want je kunt de Vogelwachtartikelen tegen een heel goede prijs kopen. Natuurlijk ben ik heel blij, dat de winkel blijft bestaan. Ik heb het met heel veel plezier gedaan, maar het was nu tijd voor een opvolging. Ik wens de nieuwe groep winkeliers veel succes.

Jacques Raats

***De opvolgers van Jacques bezig met afwegen van vogelzaad
Vlnr: Ria de Vent, Henk Arnoldussen, Koos Doorten en
Bart Gras (staand)***

Noot Redactie:

Mede namens alle leden van Vogelwacht Uden bedanken wij Jacques heel hartelijk voor zijn jarenlange, tomeloze inzet om de Vogelwachtwinkel tot een succes te maken. Hij voelde zich altijd erg betrokken en was vaak bij de Vogelwacht activiteiten aanwezig (dialezingen, publiekswandelingen etc.). Veel mensen hebben de afgelopen jaren spullen (boeken, verrekijkers, telescopen, vogelvoer etc.) tegen zeer schappelijk prijzen kunnen aanschaffen.

Uiteraard wensen wij zijn vier opvolgers veel succes met het voortzetten van de winkel!

Nationale Tuinvogeltelling op 19 en 20 januari 2013

De Nationale Tuinvogeltelling van Vogelbescherming Nederland in samenwerking met SOVON Vogelonderzoek Nederland, is een vogeltelling waaraan iedereen mee kan doen. Elk jaar, in het derde weekend van januari, tellen tienduizenden mensen door heel Nederland gedurende een half uur de vogels die ze zien in hun eigen tuin of op hun balkon. Doe mee met het grootste natuurevenement in Nederland. Laat uw vogels meetellen!

Hoe werkt het?

Meedoen is leuk en eenvoudig en gaat als volgt:

- Zet op 19 of 20 januari 2013 een gemakkelijke stoel voor het raam, kies zelf een geschikt moment, in de ochtend zijn de meeste vogels actief en valt er dus het meeste te tellen;
- pak pen en papier en eventueel een vogelgids en verrekijker; op www.tuinvogeltelling.nl staat een handige scorelijst om uit te printen;
- tel gedurende een half uur de vogels in tuin of balkon en noteer per vogelsoort het hoogste aantal dat in dit half uur tegelijkertijd in de tuin te zien is;
- tel de aantallen van één soort niet bij elkaar op, voorkom dubbeltellingen;
- vogels die alleen voorbij vliegen, tellen niet mee;
- geef de telling door via bovenstaande website, ook als er weinig te zien was. Elke telling is van belang;
- de resultaten zijn via website van Vogelbescherming te volgen: www.tuinvogeltelling.nl.

Tuinvogeltelling Top-Tien 2012

Vorig jaar was de Huismus de meest getelde vogel. Grote kans dat hij ook dit keer weer de winnaar is. De Top-Tien van de Nationale Vogeltelling in januari 2012 zag er zo uit:

	Soort	Aantal
1	Huisemus	145.799
2	Koolmees	79.726
3	Merel	60.705
4	Pimpelmees	53.598
5	Kauw	51.482
6	Vink	42.410
7	Turkse Tortel	37.443
8	Houtduif	28.546
9	Spreeuw	27.664
10	Ekster	27.443

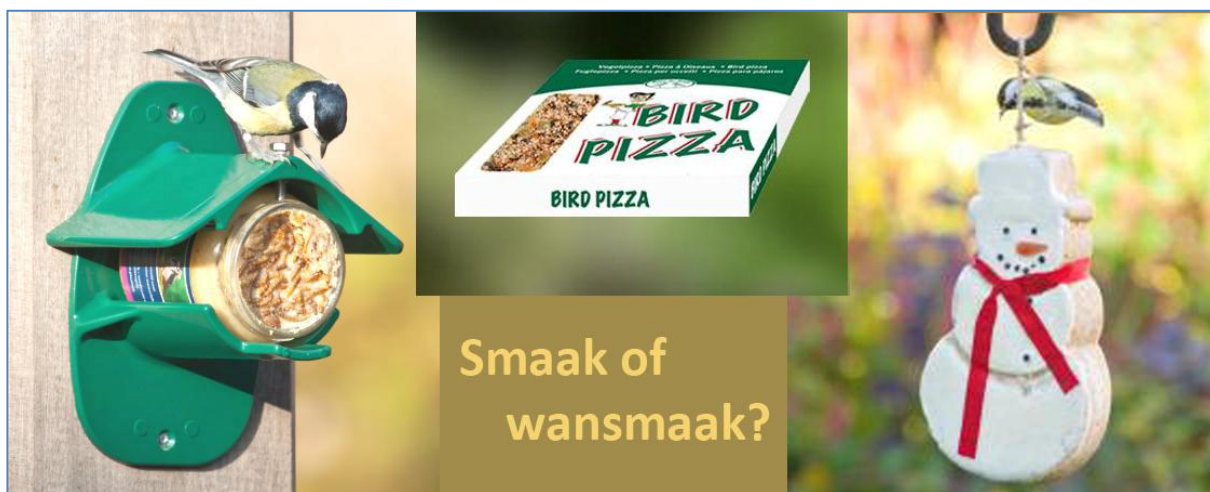
Klaar voor de winter

De meeste tuinvogels zijn klaar voor de winter. Warm dik verenpak, lekkere vetlaag en de beste tuinen opgezocht waar het meeste te halen valt. Dat laatste is natuurlijk niet helemaal waar, want onze tuinvogels beperken zich ôs winters tot een kleiner leefgebied. Veel vliegen betekent meer energieverbruik en dat moet dan weer gecompenseerd worden. Alsof overwinteren al niet genoeg kost. Uw tuin kan voor vogels in uw omgeving het verschil maken. Door een of meer voederplekken in te richten en ze het beste voedsel te geven. Maar ook door uw tuin klaar te hebben voor overwinterende vogels. Laat bijvoorbeeld het blad liggen, zodat Winterkoning en Heggenmus op zoek kunnen naar spinnetjes en insecten. Laat uitgebloeide planten staan en beperk de snoeidrift voor bomen en struiken. Meer dekking betekent meer schuilmogelijkheden en meer kans op voedsel. In het volgende artikel staan nog meer tips hoe je de vogels in te tuin kunt helpen met bijvoeren. Veel kijkplezier!

De doôs en donôts bij wintervoeding

Met het bijvoeren van tuinvogels in de winter helpen we tuinvogels hun vetreserves aan te vullen en zo hun overlevingskansen te vergroten. Vooral bij vorst kost het vogels veel energie om hun lichaamstemperatuur op peil te houden. De discussie of het bijvoeren wel of niet goed is voor vogels, is door de wetenschappers allang beslecht: vogels blijken niet meer te eten dan ze nodig hebben en ook verleren ze het niet zelf voedsel te zoeken. Dus reden genoeg om de tuin vol te hangen met vetbollen en pindaslingers en te genieten van de drukte op de voederplank!

Ons medeleven met vogels in de winter is echter ook een emotie waar de commercie dankbaar op inspeelt. Je kunt in veel winkels in de wintermaanden nauwelijks om het aanbod in wintervoeding heen. Voedersilo's zijn in tientallen modellen te krijgen, vetbollen in tal van soorten, maten en smaken. En helaas houden de fabrikanten lang niet altijd de behoeften van de vogels in het oog.

Hieronder een overzicht met hoe we vogels het beste kunnen helpen en wat we in ieder geval niet moeten doen.

Zoveel soorten zoveel smaken

Het mag duidelijk zijn dat niet iedere vogelsoort dezelfde voedselvoorkeur heeft. Darwin ontdekte reeds lang geleden op de Galapagos-eilanden dat vinken met dunne snavels vooral insecten aten, met iets dikkere snavels vooral zaden oppikten en alleen de soorten met grote en sterke snavels in staat waren pitten en noten te kraken. En zo gaat het in onze tuinen ook: iedere vogelsoort heeft een eigen voedselvoorkeur en de soorten die vooral insecten eten zijn nu allang naar Afrika vertrokken. Door in de tuin het aanbod van wintervoer te variëren zullen we dus ook een gevarieerd aantal vogelsoorten naar de tuin weten te lokken. Niet alleen het soort voer is hierbij belangrijk, ook de plek waar we het aanbieden speelt mee. Zo zullen Merels wel op de voedertafel landen maar zie je ze vrijwel nooit aan een vetbol bungelen en ontbijt een Heggemus het liefst op de grond in de beschutting van een struik. Wat je zondermeer aan vogels kunt aanbieden is:

Stooivoer

Zadenmengsels bevatten veel vetten en andere voedingsstoffen die belangrijk zijn voor de opbouw van vetreserves. Mengsels voor pluimvee zijn te grof: hele maïskorrels en grove granen kunnen kleine vogels niet verwerken. Goede mengsels bevatten gebroken maïs, kleine zaden, zonnebloempitten en stukjes pinda en zijn ondermeer te koop bij Vogelwacht Uden, Vivara en de Vogelbescherming. Roodborstjes pikken ook graag ongekookte havermout en broodkruimels op.

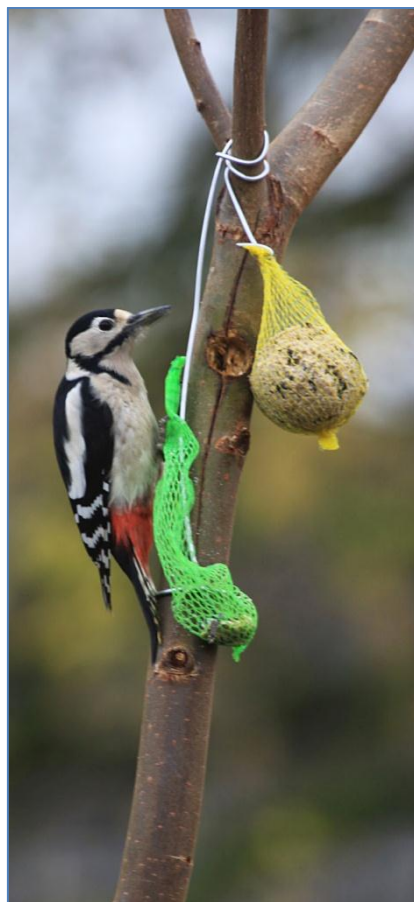
Vetbollen

Vetbollen zijn vooral geschikt als het wat kouder is, anders bederft het vet. Vetbollen leveren veel energie en bestaan uit een zadenmengsel gegoten in een harde soort vet. Ze zijn overal kant en klaar te koop maar ook eenvoudig zelf te maken.

Recept voor vetbollen

Gebruik ongeveer één deel ongebruikt frituurvet (blokken, niet vloeibaar) op één deel zadenmengsel. Behalve een zadenmengsel kun je er van alles in stoppen: rozijnen, cranberry's, fijngemalen ongezouten pinda's, gedroogde meelwormen.

- *Zet vormpjes klaar, bijvoorbeeld een koffiebekertje of een halve kokosnoot. In de vorm kun je een stevige draad leggen vastgeknoopt aan iets zwaars zoals een reet of een moer om te voorkomen dat hij gaat drijven. Of draai een spiraal van een oud stuk stroomdraad en laat dat een stuk boven de vorm uitsteken*
- *Smelt frituurvet in een pan. Wacht tot het warm is, maar niet heet.*
- *Voeg daar al roerend het zadenmengsel aan toe en laat dit mengsel een beetje afkoelen.*
- *Giet de warme brij in de vorm*
- *Zodra de massa hard is geworden, kunnen de bollen uit de vorm gehaald worden (even dompelen in heet water) en buiten worden opgehangen.*

Pinda's

Gepelde pinda's kun je in een pindasilos aanbieden, zodat ze er stukjes af kunnen pikken. Zoutloze pindakaas vermengd met strooivoer kun je op de bast van een boom smeren voor de Boomklever. Met doppel-pinda's in een korfje of aan een slinger kun je vogels goed bekijken. Zo'n slinger is een leuke klus om samen met kinderen te maken, met een prikker zijn de pinda's makkelijk te doorboren. De pinda's kun je ook nog afwisselen met schijven gedroogde appel, vetbollen, cranberry's of malusappeltjes.

Fruit

Laat vogels zelf pikken van bijvoorbeeld een gehalveerde appel, peer of druif. Fruit dat van nature voorkomt in ons land, mag je altijd voeren.

Brood

Kruimels of restjes vallen in de smaak bij tuinvogels. Voer gevarieerd, dus liefst niet te veel brood. Beschimmeld brood meteen weghalen!

Insecten

Roodborst, Pimpelmees, Boomkruiper en Winterkoning lusten graag verse of gevriesdroogde meelwormen. Verse meelwormen willen nog wel eens uit het bakje kruipen: voer daarom kleine hoeveelheden of knip ze even door.

Gekookte rijst

Gekookte rijst of aardappels zonder zout, kunnen een goede aanvulling zijn in een strenge winter. Geef niet te veel, want gekookt voedsel bederft snel.

Wat zeker niet:

Let altijd op dat voer niet te lang blijft liggen en kan beschimmelen en ongedierte aantrekken. Maak een voerplaats dan ook geregeld schoon en gebruik niet te grote silo's.

- Melk: vogels kunnen dit niet verteren.
- Margarine en olie. Bij watervogels kan vloeibaar vet de waterdichtheid van de veren aantasten. Bovendien werken deze vetten mogelijk laxerend.
- Gezouten pinda's, potten pinda's. Zout is erg ongezond voor vogels.
- Erwtten, bonen, linzen enzovoort. Dit voedsel is eenvoudig te groot voor de meeste tuinvogels.
- Voer op een plek waar vogels makkelijk weg kunnen vluchten voor katten en roofvogels. Voor het bijvoeren van Sperwers kun je het beste een open voederplank in het midden van de tuin plaatsen.

Water

Als het vriest kun je een schaal water op de voederplank zetten. Er wordt van gedronken en in gebadderd. Bij lichte vorst is dat badderen geen probleem: het water rolt direct van de ingevette veren, dus bevriezen doet te vogel niet. Bij strenge vorst zullen de vogels sneeuw oppikken en in hun snavel laten smelten. Mocht er geen sneeuw liggen, dan is een schaaltje met vergruisd ijs een prima alternatief

Lente: minder vet en meer kalk

In de lente breekt voor de vogels een drukke periode aan. Het zoeken van een geschikte partner is zonder datingsite behoorlijk tijdrovend. En zodra dat gelukt is moet er voor een nest gezorgd worden, eieren gelegd en jongen grootgebracht. Ook hierbij kunnen we best een handje helpen. In het voorjaar hebben vogels minder behoefte aan vet, dus kunnen de vetbollen en pinda's opgeborgen worden. Wel hebben vogels in deze periode behoefte aan kalk en eiwitten. De vogels zullen zelf op zoek gaan naar eiwitrijk voedsel als rupsen en insecten, maar een schaaltje met meelwormen op de voedertafel zullen ze best waarderen. Mocht je de vogels aan extra kalk willen helpen dan kun je ze wat goed uitgekookte en fijngestampte eierschalen geven. Geef ze geen melk! Jarenlang werd geadviseerd om vogels in de lente helemaal niet bij te voeren. De reden is dat jonge vogels veel zaden en noten niet goed kunnen verteren. Het blijkt echter geen kwaad te kunnen. De ouders doen zich tegoed aan het moeilijker verteerbare voer, terwijl ze hun jongen voeden met insecten. Pas als er een totaal gebrek is aan natuurlijk voedsel bieden ze ook hun kroost zaden en noten aan.

Mignon van den Wittenboer

Bron: www.vogelbescherming.nl en www.vivara.nl.

Vogelwacht - Winkel

Kijk eens goed in de winkel van de Vogelwacht. Mogelijk kunt u iemand verrassen met één van de onderstaande cadeaus en/of praktische middelen. U steunt daarmee tevens het werk van Vogelwacht Uden e.o. Zoals u ziet, is het aantal artikelen afgenomen, heeft u nog ideeën?

Meer willen weten over vogels? De winkel kan u daarbij helpen:

• Atlas van de vogeltrek	ú	20,00
• Arendsoog	ú	12,00
• Creatief vogels fotograferen	ú	17,00
• De dwergganzen van Anjum	ú	17,00
• De grauwe klauwier	ú	15,00
• De kiekendieven van het Oldambt	ú	19,00
• Dieren fotograferen	ú	17,00
• Erfvogels in beeld	ú	3,50
• IJsvogels	ú	15,00
• Kerkuilen	ú	13,00
• Kraaienbende	ú	11,00
• Living on the edge	ú	50,00
• Langs Weinddupper en Schrijverke	UITVERKOCHT	
• Mus	ú	12,00
• Nesten in beeld	ú	3,50
• Nieuwe zakgids Vogels	ú	10,00
• Nieuwe zakgids Vogels NIEUWE DRUK	ú	12,00
• Tuinvogels in beeld	ú	3,50
• Uilen van Europa	ú	35,00
• Veldgids Roofvogels	ú	25,00
• Veldkijker	ú	12,00
• Vogels, lichaamsbouw en gedrag	ú	24,99
• Vogels over de vloer	ú	17,00
• Vogels van Europa (ANWB) NIEUWE DRUK	ú	25,00
• Vogels van maand tot maand	ú	11,50
• Vogels voor elke dag	ú	10,00
• Vogels zien en horen	ú	10,00
• Vogelsporen	ú	20,00

CD's en DVD's

• Cd's met vroege vogelzang 3 Nico de Haan, vogels van plas en moeras	ú	10,00
• DVD Onze weidevogels	ú	17,00
• DVD Onze zwanen en wilde ganzen	ú	17,00
• DVD Onze eenden	ú	17,00

Verrekijkers:

• Bresser Condor 10x42	ú	130,00
• Optisan Cobra 10x42	ú	65,00
• Riemenstelsel voor kijker of fototoestel (Harness)	ú	12,00

Andere artikelen:

- Vogelwacht Uden sticker gratis!
- Mooie geborduurde Vogelwachtsticker (geel/blauw embleem) ú 1,00
- Vogelwachtspeeldje (een ñmustò voor leden)..... ú 5,00
- Voederhuis ú 10,00
- Verjaardagskalender ú 5,00
- Klompje..... ú 3,00

Coördinator Vogelwacht-Winkel:

Tot 1 januari 2013:

Jacques Raats, Maasstraat 65 te Veghel

Telefoon: 0413-369388 (voor afspraak van tevoren even bellen)

Vanaf 1 januari 2013 is de winkel verhuisd naar:

Koos Doorten, Kruisstraat 13 te Nistelrode

Telefoon: 0412-6501800 (voor afspraak graag van tevoren bellen)

Kijk ook eens op www.vogelwachtuden.nl en klik op óalgemeenò, daar vind je de winkel.

Foto Rooijmans

www.fotorooijmans.nl

Markt 10 - 6021CD - Budel
tel. 0495-494890
h.rooijmans1@chello.nl

SWAROVSKI

Al vele jaren zijn wij het adres voor Swarovski verrekijkers, Spottingscopes en toebehoren.

Met gedegen advies en eindeloos geduld staan we u terzijde in uw keuze voor het juiste Swarovski produkt.

Een produkt dat beschouwd mag worden als de "Rolls Royce" onder de optiek. De "EL-serie" bijvoorbeeld wordt op 140 punten op kwaliteit gecontroleerd. Daardoor ontstaat een produkt waarop met een gerust hart 30 jaar garantie wordt gegeven (10 jaar bij spotting scopes)

SWAROVSKI OPTIK DIGISCOPING

Dankzij de DCA, DCB en TLS800 gaat voor u de fascinerende wereld van **SUPER-TELE-FOTOGRAFIE** open.

Met gemak haalt u uw moeizaam te benaderen object 40,...50,...60 maal dichterbij. Vogels en wild fotograferen was nog nooit zo gemakkelijk.

Met 30 jaar ervaring in fotografie kunnen wij u uiteraard een schat aan informatie en adviezen verstrekken, waardoor goede resultaten meteen haalbaar zijn.

Het assortiment van Swarovski omvat meer dan 25 kijkers en telescopen.

Wat doet Vogelwacht Uden e.o.?

Vogelwacht Uden e.o. (en omgeving) is een zelfstandige vereniging die zich actief inzet voor alle, in de vrije natuur, levende vogels. De belangrijkste doelstellingen zijn:

- Directe bescherming van vogels en hun biotoop.
- Het behouden en creëren van nestgelegenheid voor vogels.
- Belangstelling kweken voor vogels bij een groot publiek.
- Deelname aan landelijke en provinciale activiteiten m.b.t. vogelstudie en inventarisatie.

Om de doelstellingen te realiseren worden tal van activiteiten georganiseerd, waaronder:

- Publiekswandelingen zowel in het Udense Maashorstgebied als de omliggende dorpen.
- Excursies naar waardevolle natuurgebieden in Nederland en ook daarbuiten.
- Film- en dia-avonden in het eigen clubgebouw, de Groenhoeve.
- Vogelcursussen voor leden en niet-leden.
- Houden van lezingen voor scholen, verenigingen en instanties.
- Geven van voorlichting op tentoonstellingen en open zondagen.
- Verzorgen van publicaties in diverse media en tijdschriften.

Naast de hierboven genoemde educatieve middelen verleent Vogelwacht Uden ook daadwerkelijke hulp aan de vogels door middel van:

- Het plaatsen en onderhouden van nestkasten (zang-, stootvogels en uilen).
- Herstel en beheer van kleinschalige natuurgebieden in Uden en omgeving.
- Beheer en onderhoud van de kunstmatige oeverwaluwenwand op het Hemelrijk.
- Het plaatsen van nestbeschermers voor weidevogels.
- Wintervoeding aan vogels in nood (in geval van strenge en langdurige vorst).

Andere activiteiten van de Vogelwacht zijn:

- Het inventariseren van diverse (broed)vogelsoorten in het Maashorstgebied.
- Het opstellen van beleidsplannen en aanbevelingen ten aanzien van Gemeentes en Overheden om zodoende voor de belangen van de natuur en in het bijzonder de vogels op te komen.
- Ten behoeve van Vogelwacht Uden, I.V.N.-Uden en de Kinderboerderij het exploiteren en onderhouden van het gezamenlijke onderkomen, de Groenhoeve.
- Het plaatsen van schuil- en observatiehutten.
- In samenwerking met het I.V.N.-Uden actief deelnemen aan het Vrijwillig Landschapsbeheer Uden (V.L.U.). Het behouden en herstellen van kleine landschapselementen in Uden e.o.
- Het samenstellen en uitgeven van een eigen verenigingsblad "Het Bruujsel".

Vogelwacht Uden werkt samen met provinciale en landelijke organisaties op het gebied van:

- Inventarisaties, waaronder het Broedvogel Monitoring Project (B.M.P.), wintervogeltellingen en de Vogeltrek-teldag in de Maashorst.
- Het ringen en registreren van o.a. stootvogels, kerkuilen en zangvogels.
- Controle op de naleving van de (nieuwe) Vogelwet.

Wilt u actief meedoen of een financiële bijdrage geven?

- De jaarcontributie bedraagt ú 14,- per persoon.
- Gezinsleden betalen ú 6,-.
- Het éénmalig inschrijfgeld bedraagt ú 2,50.
- Per adres ontvangt men ieder kwartaal "Het Bruujsel".

Kerkuil

Voor inlichtingen en lidmaatschap:

- Secretariaat: José Escher, Kruisstraat 13 - 5388 CH NISTELRODE.
Telefoon: 0412-650180 of E-mail: secretariaat@vogelwachtuden.nl

Website Vogelwacht Uden: www.vogelwachtuden.nl

Clubgebouw: De Groenhoeve, Artillerieweg 3, Uden (bij Kinderboerderij). Telefoon: 0413-250047.

Nobru
TECHNISCH PERSONEEL BV

Dé specialist voor technische functies

- **Opdrachtgevers** kunnen vacature(s) voorleggen aan Nobru waarna zij zich toelegt op het, binnen de gestelde termijn en budget, adequaat vervullen van de personeelsbehoefte.
- **Werkzoekenden** met een technische of technisch/commerciële achtergrond kunnen bij Nobru terecht voor advies en bemiddeling naar een duurzame baan bij een van haar opdrachtgevers.

De belangrijkste vakgebieden waarbinnen Nobru Technisch Personeel werkzaam is, zijn:
Elektrotechniek, Werktuigbouwkunde, Bouwkunde en Civiele Techniek.

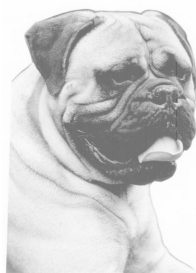
Nobru Technisch Personeel B.V.
Rondweg 73 (Poort van Uden)
Postbus 73
5400 AB Uden

Telefoon: 0413-243610
Fax: 0413-243615
E-mail: info@nobru.nl
Internet: www.nobru.nl

premium honden & katten voeders,

ZOËN KWALITEIT; ZO VOORDELIG !!

www.4feedt.nl

Onder andere in ons assortiment:

20 kg Senior krokant:	ú 30,40
20 kg Superieur Krokante brok:	ú 27,00
20 kg Superieur Kip & Rijst (Premium):	ú 28,70
20 kg Superieur Puppy brokjes:	ú 35,80
15 kg Superieur Lam & Rijst (hypoallergeen):	ú 24,70
10 kg 6-Mix kattenbrokjes:	ú 25,20

en vele andere soorten; ook alles in 10 kg verpakkingen

Gratis bezorgservice in Uden, Oss, Veghel, Nijmegen, Wijchen en omgeving!

U bent ook van harte welkom in onze winkel:
Honden & Katten Speciaalzaak 4FEEDT
Volkelseweg 26 - 5405 NA Uden

Kijk eerst op www.4feedt.nl voor de openingstijden!!

Meer informatie en VOORDELIG on-line shoppen (> 1.000 artikelen):

www.4feedt.nl

Of vraag een folder aan: 0413 - 266 398

Ideeën nodig voor in en om het huis?

Kom eens kijken en vraag
advies én alles voor een
voordelige prijs

U zoekt een goede hovenier?

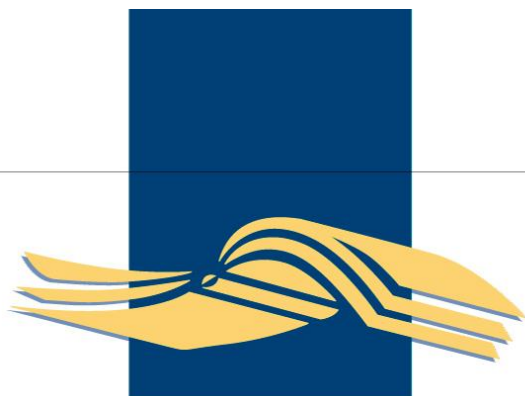
Die zijn vak verstaat en
kennis van zaken heeft?

**Laten we
kennismaken!**

Kijk ook eens op onze site.

GOORKENSWEG 1 - 5405 BV UDEN - 0413 - 26 10 78 - INFO@DEKLEUTER.NL - WWW.DEKLEUTER.NL

Voor boeken en tijdschriften gaat u naar:

Boekhandel Bert van der Heijden

Mondriaanplein 12, 5401 HX UDEN
Telefoon: 0413-260907
Internet: www.libris.nl
E-mail: bertheijden@libris.nl

Gordijnen
vloerbedekking
binnenzonwering
raamdecoraties
enz.

Neringstraat Oost 7-9
5401 GM Uden
Tel.: 0413-250510
Fax.: 0413-247210

www.vloerenraam.nl

Een huiscollectie Impressions;
een collectie met veel keus en
kwaliteit, speciaal voor u
geselecteerd en vervaardigd.
WELKOM

'De Bloemenkelder'

Botermarkt 7
5404 NV UDEN

Tel.: 0413-267988
Fax: 0413-257584

Onderdeel van The Florist Bloemen en Planten

Voor meer informatie:
www.theflorist.nl

Botermarkt 7, 5404 NV Uden, Tel.: 0413 - 26 79 88

Thuis in wonen

Atriensis B.V.
Pastoor Petersstraat 170-40
Postbus 842
5600 AV Eindhoven
Telefoon: 040-2367859
Fax: 040-2364278

E-mail: info@atriensis.nl
Webite: www.atriensis.nl

Th. Peters Machinale Timmerwerken

Het juiste adres voor kozijnen en trappen

Eisenhowerweg 22
5466 AC VEGHEL
Tel.: 0413-377744
Fax: 0413-354755

**Slagerij
Frans Knobbout**

Drossaard 12
5403 ET UDEN
tel: 0413-267354

*Wij bieden u met zekerheid het
beste rundvlees uit Nederland*

COCK ULAND de fietsenwinkel

**Drossaard 47
5403 ES Uden
Tel. 0413-267088**

**Duihuizerweg 8 Tel. 0413 363785
5406 TB Uden Fax 0413 342047**

*Voor al uw agrarisch
loonwerk*

**Wim de Wilt
tweewielers**

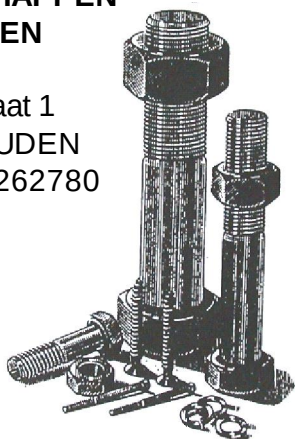
**Tweewielers Wim de Wilt v.o.f.
Kerkstraat 4, 5401 BE UDEN**

**Telefoon: 0413-262620
Telefax: 0413-255560
E-mail:
tweewielerswimdewilt@gmail.com**

snijders metaal

IJZERWAREN
GEREEDSCHAPPEN
METALEN

Kapelstraat 1
5401 EC UDEN
Tel.: 0413 - 262780

de Bruin

verzekeringen

**Een vertrouwd adres
voor al uw verzekeringen**

Velmolenweg 87, Uden • Telefoon: (0413) 330999
E-mail: info@debruin.nl • Internet: www.debruin.nl

HONDEN WASSERETTE IN ZEELAND

UNIEK IN DEZE REGIO!
DE HONDENWASSERETTE, DE PERFECTE
OPLOSSING VOOR IEDERE HONDENBEZITTER.
UW HOND WASSEN MET SHAMPOO,
ANTIVLOOIEN/TEKEN BEHANDELING EN
DAARNA DROOGFÖHNEN.
ALLES IN ÉÉN MOEITE EN GEEN ROMMEL
EN NATTIGHEID IN UW BADKAMER.
U KUNT 7 DAGEN PER WEEK TERECHT.

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117
5411 CK Zeeland Nbr
Tel (0486) 45 21 15 www.tonnywillemssen.nl

WILLEMSSEN
TUIN- EN PARKMACHINES
TANKSTATION
HONDENWASSERETTE

Kerkstraat 117 - 5411 CK Zeeland Nbr - Tel (0486) 45 21 15 - www.tonnywillemssen.nl

- Verkoop van tuin- en parkmachines
 - Tuingereedschap
 - Berekening benodigdheden
 - Reparatie van tuin-en parkmachines
 - Slijpen van houtbewerking-gereedschap,
 - Veetondeuses scharen, messen, etc.
 - Levering en verkoop Shell/campinggas
 - Levering en verkoop petroleum/gasolie
 - 24uur Tamoil tankservice
- Altijd tanken via de betaalautomaat met 'n
bank/giro- of andere betaalcad

Graag tot ziens!

Openingstijden: Ma gesloten | Di t/m Do 8.00 - 18.00 uur | Vrij 8.00 - 20.00 uur | Za 9.00 - 16.00 uur

Hallo **JUMBO**

'DE BESTE SUPERMARKT VAN BRABANT'

Jumbo, Roland de Laak
Drossaard 14-18
5403 ET UDEN
Telefoon: 0413-267837

Foto de Vakman

**Echte foto speciaalzaak met
internet prijzen**

Marktstraat 10 - Uden
Telefoon: 0413-263695
E-mail: verkoop@fotodevakman.nl

foto.de
vakman
uden
wijchen

Marktstraat 10
5401 GH Uden
Spoorstraat 16
6602 AZ Wijchen

**Deskundig advies
lage prijzen**

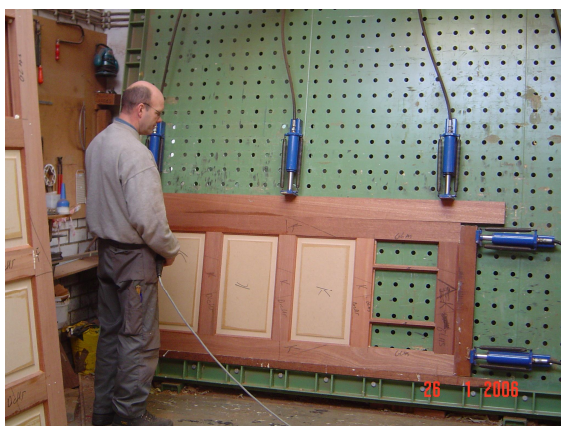
www.fotodevakman.nl

voor wie goedkoop een camera wil kopen....

Hans van den Heuvel Machinale Timmerwerken

*Voor al uw binnen- en
buitendeuren*

Leurke 2A
5427 EE BOEKEL
Tel.: 0492-323861
Fax: 0492-324013
Website: www.heuveldeur.nl

JAN PEERENBOOM

Aannemings bedrijf
Jan Peerenboom B.V.
Volkelseweg 6
5405 NA Uden
tel: (0413) 26 37 40